

Literatura použitá při překladu:

Lidový sborník modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve (tzv. „Gorazdův sborník“) (*připravil svatý vladyka mučedník Gorazd Pražský a Moravsko-slezský; 1. vydání – Praha, 1933; 2. upravené vydání – Praha, 1951*)

Božská liturgie sv. Jana Zlatoústého (*vydal presbyter Čestmír Kráčmar – Praha, 1927*)

Služebník, tisnenie sedmoje (*upravený reprint – Praha, V jámě 6, 1950; další reprint – Církevní nakladatelství, Bratislava, 1980*)

Služebník (*upravený reprint synodálního vydání – Moskva, 1997 a opr. vyd. 2003*)

Ieratikon (*vydání Ieras Monis Simonos Petras, Agion Oros, 2004*)

Překlad „Nového zákona Pána našeho Ježíše Krista“ (*bilingue, církevně-slovanský a český text; vydáno ve dvou dílech – Petrohrad, 1892—97*)

Dále bylo přihlíženo k liturgickým překladům do ruštiny a angličtiny, které jsou dostupné na internetu (překlady z církevně-slovanské i řecké předlohy), zvláště:

Anglický překlad publikovaný na oficiálním webu Greek Orthodox archdiocese of America: www.goarch.org

Pravoslavné bohoslužby v překladu z řeckého a církevně-slovanského jazyka, kniha 3., vydání 2., Moskva 2010, v PDF: www.ogkochetkov.ru

Překlad na website – Azbuka víry: www.azbyka.ru

Božská liturgie našeho svatého otce Basila Velikého (*Pracovní překlad, Litoměřice; 2018*)

Božská liturgie sv. Basila Velikého

Starší české překlady — dle „Sborníku modliteb a zpěvů...“ (sv. biskupa mučedníka Gorazda) a „Služebniku...“ (Čestmíra Kráčmara) — revidovány, upraveny a rozšířeny dle církevně-slovanského (s přihlédnutím k řeckému) znění.

Připravil prot. Jan Baudiš s kolektivem duchovních a teologů.

Jazyková spolupráce a závěrečná korektura: Darja Mužiková

Bilingue. Liturgická edice s církevně-slovanským textem a paralelním českým překladem

tuto, monastýr tento) a každé město i zemi od hladu, moru, zemětřesení, potopy, ohně, meče, vpádu cizozemců a občanské války.

Kněz ohlas:

Nejprve rozpomeň se, Hospodine, na vladyku našeho metropolitu (jméno) [i na vladyku našeho (archi-) episkopa (jméno)] a zachovej ho [je] svaté církvi své v pokoji, neporušeného [neporušené], počestného [počestné], zdravého [zdravé], dlouho žijícího [žijící] a řádně hlásajícího [hlásající] slovo pravdy tvé.

Věřící: I na všechny. (I na všechny a na vše.)

Kněz se tiše modlí:

Rozpomeň se, Hospodine, na veškerý pravoslavný episkopát, řádně hlásající slovo pravdy tvé.

Pamatuj, Hospodine, dle mnohé slitovnosti své i na mne nehodného, odpusť mně všeliké prohřešení úmyslné i neúmyslné, a neodvracej pro hříchy mé blahodať Ducha svého Svatého od předložených Darů.

Pamatuj, Hospodine, na kněžstvo, diákonstvo v Kristu i na veškeré duchovenstvo, a nezahanbuj ni jediného z nás, stojících kolem svatého obětního stolu tvého.

Navštiv nás vlídností svou, Hospodine, zjev se nám hojným svým slitováním. Mírné a prospěšné počasí nám dej a tiché deště zemi k úrodnosti daruj. Požehnej rok korunou dobrotivosti své. Zažeň rozkoly církevní, zchlad' zpupnost pohanů, povstávání bludů mocí Ducha svého Svatého záhy znič. Přijmi nás všechny do království svého, ukaž nás jako syny světla a syny dne; daruj nám pokoj svůj a lásku svou, Hospodine, Bože náš, neboť vše, *co máme dobrého*, obdrželi jsme od tebe.

Возглашѣтъ цѣіенникъ:

И дѣждь намъ ѣдинѣмн оубгы и ѣдинѣмъ ердцемъ славити и воспѣвати пречтнѡе и великолѣпое имя твоє, Оца, и Сна, и Сп҃аго Дха, нынѣ и прѣсно, и во вѣки вѣкѡвъ.

Ліікъ: ѿмнѣ.

Цѣіенникъ, ѡбращѣа ко дверѣмъ и благоговѣа, глаголетъ:

И да вѣдѣтъ мѣлостн великаго Бга и Сп҃а нашего Ииса Хр҃та со вѣки вѣки.

Ліікъ: И со дхомъ твоимъ.

Діаконы, прѣемъ время ѡ свѣщенника, и ижедѣ, стѣвъ на ѡбичномъ мѣстѣ, глаголетъ:

Всѣ стѣла помѣнѣше, пакн и пакн мѣромъ Гдѣ помѡлимса.

Ліікъ: Гдѣ, помѣлѣи.

Ѡ прннесѣнныхъ и ѡсвѣщенныхъ четныхъ дарѣхъ, Гдѣ помѡлимса.

Ліікъ: Гдѣ, помѣлѣи.

Ико да члвкѡлюбецъ Бгъ нашъ прѣемъ ѿ ко стѣи и пренѣный и мѣсленный свѡи жертвенникъ, въ коню блгодѣхнѣа дхѡвнаго, вознесе олетъ намъ вѣжественнѡ блгодѣть и даръ Сп҃аго Дха, помѡлимса.

Ліікъ: Гдѣ, помѣлѣи.

Ѡ ижеблвитиа намъ ѡ всѣмъ екорн, гнѣва и нжде, Гдѣ помѡлимса.

Ліікъ: Гдѣ, помѣлѣи.

Зачтѣпн, епасн, помѣлѣи и сохранн насъ, Бже, твоєю блгодѣтїю.

Ліікъ: Гдѣ, помѣлѣи.

Днѣ всегѡ совершенна, свѣта, мѣрна и безгрѣшна, оу Гда прѡснмъ.

V ostatním viz poznámky k překladu liturgie sv. Jana Zlatoústého.

Historická poznámka k termínům služby liturgie sv. Basila

Dříve se sloužila liturgie sv. Basila na každý svátek, kdežto liturgie sv. Jana Zlatoústého byla vnímána jako liturgie všednodenní. Pak se začalo prosazovat sloužení liturgie sv. Jana i ve svátky (protože je kratší). Ustanovení, že liturgie sv. Basila se slouží jen 10 × v roce, nebylo přijato pro omezení této liturgie, ale naopak, aby bylo zachráněno její konání. (Prof. N. D. Uspenskij: *O službě dvou liturgií*)

V liturgii sv. Jana Zlatoústého se při zvolání kněze před svatým přijímáním věřících může vkládat vsuvka ct. Nikodima Svatohorce: „S bázni Boží (s láskou) a u víře přistupte!“ V liturgii sv. Basila, která by se měla udržovat bez různých pozdějších přídavek, by však vsuvka „s láskou“ nejspíš být neměla.

Na závěr podtrhneme, co bylo výše uvedeno o starobylosti této liturgie. V současném liturgickém životě pravoslavné církve reprezentuje liturgie sv. Basila nejstarobylší liturgické formy (v jistém smyslu to platí pak ještě i o liturgii předem posvěcených Darů a samozřejmě i o liturgii sv. Jakuba, která se však slouží jen zcela výjimečně a rozhodně nikoliv na běžných farnostech). Zastupuje dnes ve všech našich chrámech všechny dávné prvokřesťanské bohoslužebné řády. Proto je vhodné udržovat při službě této liturgie ranně křesťanskou duchovní atmosféru, preferovat prostotu ve výrazu i formě, zdržovat se novějších liturgických prvků; snažit se, aby věřící, přítomní v chrámu při službě, pocítili více než jindy vanutí ducha prvních křesťanských staletí. Tomu je vhodné přizpůsobit i bohoslužebný zpěv, resp. nápěvy určené pro službu liturgie sv. Basila.

Zde je několik skromných návrhů, jak odlišit tuto službu od obvykle konaných bohoslužeb. Tam, kde se používá elektrické světlo při liturgii, dle možností upřednostnit alespoň při liturgiích sv. Basila osvětlení svícemi. Možno jistě použít co nejprostší bohoslužebné odění. Vzdát se některých slavnostně komplikovaných součástí pozdně byzantského či carského typu a okázalosti v obřadu. Mitroformní kněží by např. mohli zvážit zda sloužit tuto liturgii s mitrou. Není už dnes jistě zakazováno číst tiché dlouhé liturgické modlitby beze spěchu nahlas, aby se všichni přítomní mohli poučit jejich hlubokým obsahem a účastí na těchto modlitbách povznést svou duši intenzivněji než obvykle. Zvláště to vše platí pro službu liturgie sv. Basila spojené s večerní (v takovém případě je žádoucí konat ji odpoledne či v podvečer, což pomůže věřícím se jí účastnit).

Ct. Nikodim Svatohorec v Pidalionu při komentování 19. pravidla Laodicejského sněmu žádá, aby kněží při proměňování neřikali tento dodatek, který učinil někdo nevzdělaný (viz už citace výše). Tato vsuvka není ani v benátských vydáních liturgie. Nenacházela se v pramenech, které používal Bessarion, ani v pramenech sv. Marka Efezského.

Třetí požehnání svatých Darů se tedy v liturgii sv. Basila má konat při slovech: „Prolitou za život (Řekové správně dodávají ještě: a za spásu) světa.“

V zde předkládaném liturgickém textu jsme v epiklezi – u modlitby před samotným žehnáním předložených darů – použili jako poslední slovo „učinil“ místo původního „ukázal“ (jak je to v řečtině i církevní slovanštině). Teologický význam je tu v obou případech stejný, ale *ukázal* patří do kontextu klasické řečtiny, jehož výklad není u nás běžně známý. Jedná se o proměnu darů a tu v češtině lépe vystihuje námi zvolené slovo *učinil*.

Poznámka k použité terminologii

Co se používaného pojmosloví týče, čerpá toto znění liturgie ze dvou tradičních českých pravoslavných zdrojů: „Lidového sborníku modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve“ (odtud např. již zažitá termíny: Tajina, Bohorodice atd.) a překladu „Nového zákona Pána našeho Ježíše Krista“ (*Petrohrad, 1892–97*), což je jediný český kanonický pravoslavný novozákonní překlad (odtud byl přejet počestný pojem „blahodať“).

V liturgii sv. Basila se pro řeč o svatých Darech (Tělu a Krvi Kristových) často vyskytuje termín *svjatynja* (agiasma), který v tomto kontextu překládáme jako *svátost*. Tam, kde se hovoří o *tainstvach* samozřejmě překládáme jako *tajiny*, jak je to u nás od dob sv. Gorazda II. obvyklé.

Z církevně slovanského jazyka jsme si vypůjčili pojem „blahodať“, abychom vymezili slovo „milost“ pro překlad *milost* (znamená: smilování nebo právně: zrušení soudu). *Blahodať* je vyhrazena pro řeč o nestvořené energii Boží – v pravoslavné spiritualitě i věrouce má zásadní význam mít takový vyhrazený pojem. Lze se oprávněně domnívat, že kdyby na našem území nebylo přetrženo pěstování pravoslavné víry, pak bychom měli slovo *blahodať* i v současné běžné češtině. Jedná se tu samozřejmě jazykovou výpůjčku, leč z jazyka blízkého, který je nejen naším národním i církevním dědictvím, ale i pramenem češtiny. Přebírání cizích slov do naší mluvy je běžnou záležitostí, a neobsahuje-li dosavadní lexikum češtiny termín, který by významově odpovídal a všestranně vyhovoval, nebývá zvykem se přejímkám bránit (čeština přejímá vcelku ochotně – mnoho slov máme dávno z ruštiny, z němčiny, nyní z angličtiny a z dalších jazyků). Lingvisticky vzato nemá *blahodať* pochopitelně nic společného s blahem – jádrem pojmu je: dar.

Kněz nahlas: A dej nám jedněmi ústy a jedním srdcem slaviti a opěvovati nejuctívanější a velikolepé jméno tvé, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz žehnaje lidu, dí hlasitě: A milost velikého Boha a Spasitele našeho Ježíše Krista budiž se všemi vámi.

Věřící: I s duchem tvým.

Ektenie prosebná

Diákon vychází severními dveřmi z oltáře
a postaviv se před svaté dveře, praví:

Vzpomenuvše na všechny svaté, opět a opět v pokoji k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Za přinesené a posvěcené drahocenné Dary k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Aby lidumilný Bůh náš, přijav je na svatý nadnebeský a duchovní oltář svůj jako příjemnou vůni duchovní, seslal nám Božskou blahodať a dar Svatého Ducha, modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Abychom vysvobozeni byli od všelikého soužení, hněvu a nouze, k Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodať (milostí) svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Abychom celý den dokonale, svatě, pokojně a bez hříchů strávili, Hospodina prosme.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

Ѳ́ггѡ мѣрна, вѣрна наставля́нника, храни́телеа дѡшзх ѿ чѣла́еа на́шихз, оу́ Гд́а про́симз.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

Про́щєніа ѿ ѡста́влєніа грѣхѡвз ѿ прегрѣше́ній на́шихз, оу́ Гд́а про́симз.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

До́брыхъ ѿ по́лезныхъ дѡша́мз на́шимз, ѿ мѣра мѣровѣ, оу́ Гд́а про́симз.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

Про́чее вре́мѧ жи́вотѧ на́шегѡ въ мѣрѣ ѿ пока́лєніа сконча́ти, оу́ Гд́а про́симз.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

Хрѣ́тіанскіа кончи́ны жи́вотѧ на́шегѡ, безбо́лѣзненны, непорѣ́дны, мѣрны ѿ до́брагѡ ѡбѣта на стра́шнѣмз сѡди́щи хрѣ́товѣ про́симз.

Лі́нкз: Пода́й, Гд́и.

Соєди́ніє вѣры, ѿ прича́стїе Сѣ́агѡ дѣ́а испросѣ́ше, е́амн себѣ, ѿ дрѡ́з дрѡ́га, ѿ ве́сь жи́вотѧ на́шз хрѣ́тѡ бѣ́ѡ преда́дїмз.

Лі́нкз: Тебѣ́, Гд́и.

Сѡщє́нникз мо́литѡ вѣ́а:

Бже́ на́шз, Бже́ спа́сѧти, ты ѿ на́сз на́дчї блгоуда́рїти тѣ́а до-
сто́йнѡ ѡ блгоуда́нїихъ тво́ихъ, ѿхже́ сотворѣ́лз є́си, ѿ
творѣ́лз є́си на́ми. Ты Бже́ на́шз, прїе́мый дѡры є́а, ѡчи́сти
на́сз ѡ всѣ́кїа сквѣ́рны плѡ́ти ѿ дѡ́ха, ѿ на́дчї соверша́ти
сѣ́бїю въ стра́стѣ тво́емз: ѡ́кѡ да чи́стымз свѣ́дѣ́тельствѡмз
со́вѣстї на́шеа, прїе́млюще́ ча́стѣ сѣ́бїнь тво́ихъ, соєди́нїмса
сѣ́бѡмѡ чѣ́лаѡ ѿ кро́вкѣ хрѣ́та тво́егѡ: ѿ прїе́мше ѿхъ досто́йнѣ́,

справ́ннѣ, muselo by slovo „proměnit“ znít v infinitivu /metavalein/, což tak není, takže celá tato druhá vsuvka byla zjevně slepě převzata z liturgie sv. Jana a neorganicky vložena do liturgie sv. Basila.

2.) Dále si všimněme, že tato druhá vsuvka v epiklese liturgie sv. Basila je zbytečná, protože v anafoře liturgie sv. Basila se už dříve hovořilo a působení Ducha Svatého (vzývání Svatého Ducha v první části epiklese, aby na Dary sestoupil a „požehnal je a posvětil“), kdežto v liturgii sv. Jana byla zatím jen prosba o sestoupení Svatého Ducha, a proto se na závěr ještě dodává: „Proměniv (je Duchem Svatým)“.

3.) Tato druhá vsuvka vytváří liturgickou „zrůdnost“ čtverého požehnání svatých Darů, čemuž se lze vyhnout jedině tím, že se – v rozporu s celou tradicí – vynechá třetí požehnání svatých Darů (při slovech: „Prolitou za život světa“) a toto třetí požehnání se přesune na řečenou vsuvku (při slovech: „Proměniv je...“)

4.) I ct. Nikodim Svatohorec zdůrazňuje ve svém Pidalion (Kormidlo): „Vždy, když duchovní slouží liturgii sv. Basila Velikého, nechť neříkají v čase proměnění a posvěcení Tajin výraz »Proměniv je Duchem svým Svatým«, protože je to dodatek kohosi nevzdělaného a opovážlivého, který aby se ukázal jako protivník latiníků, převzal tato slova z liturgie svatého Jana Zlatoústého a vsunul je do Basilovy liturgie...“

Tyto chyby spravedlivě vyvolaly kritiku ruských theologů. Očekává se, že jedním z důležitých úkolů budoucího ruského sněmu bude, vynětí těchto vsuvek z liturgie sv. Basila a návrat epiklese této liturgie do původního stavu. Dopusavad to nebylo učiněno zřejmě kvůli obavám z obvinění z „modernismu“ ze strany staroobřadců. A potom – jakékoliv opravy liturgie byly v Rusku na mnohá desetiletí takřka znemožněny porevolučními reformami tzv. „obnovlenců“; předrevoluční bohoslužby se tím staly nedotknutelným ideálem. Od těch dob se prosadily jen dvě „novoty“: nesrovnatelně častější svaté přijímání laiků (před revolucí bylo obvyklé, že věřící přijímali jednou do roka) a všelidový zpěv při bohoslužbách (a nikoliv pouze zpěv sboru, jak to bylo dříve, s výjimkou Symbolu víry a Otčenáše; při řeckých bohoslužbách se však tyto dva texty vždy zásadně čtou, tj. nezpívají; podle staré tradice je u Řeků čte nejdůstojnější nesloužící osoba či nejstarší člen bohoslužebného shromáždění nebo host). (Ep. Vasil Krivošein – výpisky z díla)

Jiní uvádějí: K liturgii sv. Basila Velikého je nutno říci, že slova: „Proměniv je Duchem svým Svatým,“ nebyla v původním vydání této liturgie. Jsou převzata z liturgie sv. Jana Zlatoústého. Při pozorném čtení textu epiklese vidíme, že tam nepatří. Proto jsou v mnohých vydáních liturgie vynechána.

Jestliže v liturgii sv. Jana Zlatoústého tato vsuvka nikterak nenarušuje slovní postup epiklese (protože je vložena mezi dvě věty a nikoliv doprostřed jedné věty) a konec konců má zde už také svou tradici (od 11. století), tak v liturgii sv. Basila Velikého nemá – dle názoru mnohých – žádné místo. Jednak proto, že z hlediska gramatického opravdu nepřipustně narušuje postup epiklese. Je totiž vložena doprostřed jedné věty a úplně tím rozbíjí slovosled epiklese – věta proměňování chleba v Tělo Kristovo gramaticky pak vůbec nedává smysl, protože věta je přerušena po slově „ukáž“ (vyjev; u nás *učin*) (v ř. i csl. v infinitivu), aniž by bylo dopovězeno, co má být ukázáno, resp. vyjeveno. A potom také kvůli tomu, že liturgie sv. Basila Velikého (spolu s liturgií sv. Jakuba, která se však už téměř nekoná) zastupuje v současném pravoslavném liturgikonu starší liturgické formy (myslí se zde eucharistická část liturgie), a tak v ní tato relativně novodobá úprava nemá místo.

Do liturgie sv. Basila byla tato vsuvka převzata z liturgie sv. Jana Zlatoústého, což je zjevné i z toho, že se tato vsuvka v žádném řeckém rukopisu liturgie sv. Basila nenalézá.

Znění epiklese liturgie sv. Basila v Gorazdově sborníku bylo na místě této vsuvky pozměněno, protože nebylo lingvisticky únosné uveřejnit v obecně srozumitelné češtině text, který by (kvůli oné vsuvce) nedával smysl.

Ponechme tedy vsuvku obsahující tropar třetí hodinky s úryvkem z 50. žalmu pro použití výhradně při liturgii sv. Jana Zlatoústého, kde má svůj smysl (mj. i v tom, že při epiklesi – těsně před proměněním svatých Darů – slouží jako upomínka skutečnosti, že na díle spásy člověka a na daru eucharistie má účast celá svatá Trojice: eucharistický kánon včetně epiklese se modlitebně obrací k Bohu Otci, tropar třetí hodinky se pak obrací k Synu a oba verše z 50. žalmu jsou podle tradičního výkladu o Svatém Duchu). V liturgii sv. Basila je tato vsuvka nadbytečná, protože v modlitbě epiklese jsou těsně před proměňováním svatých Darů všechny Osoby Božské Trojice už vzpomenuy.

Závažná je i druhá vsuvka vnesená do epiklese liturgie sv. Basila Velikého: „Proměniv je Duchem svým Svatým.“

1.) Tato vsuvka byla učiněna ve slovanském textu liturgie sv. Basila pod zřejmým vlivem textu liturgie sv. Jana Zlatoústého. V řeckém znění liturgie se tato vsuvka jeví jako nepřipustná gramatická chyba (slovo „proměniv“ /metavalon/ nemůže v tomto tvaru následovat po infinitivu „ukázat“ /anadeixai/; v liturgii sv. Jana následuje slovo „proměniv“ po slově „učin“ /poimson/ v rozkazovacím způsobu. Aby byla vsuvka v liturgii sv. Basila

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za anděla pokoje, věrného vůdce, ochránce duší a těl našich, Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za odpuštění a prominutí hříchův a poklesků našich Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za to, co je dobré a užitečné duším našim, a za mír světa Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Abychom ostatní čas života svého v pokoji a pokání skončili, Hospodina prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Za křesťanské skonání života našeho, bez bolesti, bez zahanbení, v pokoji a za dobré zodpovídání se na hrozném soudu Kristově prosme.

Věřící: Dejž, ó Pane! (Dejž, Hospodine.)

Sjednocenost ve víře a účastenství Ducha Svatého vyprosivše, sami sebe i druh druhá i veškeren život náš Kristu Bohu poručme.

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz se tiše modlí:

Bože náš, Bože spásy, nauč nás důstojně děkovati tobě za dobrodiní tvá, jež jsi nám udělil a jež s námi činíš. Ty, Bože náš, jenž jsi přijal Dary tyto, očisť nás od všeliké poskvrniny těla i ducha. Nauč nás dosahovat posvěcení v bázní tvé, abychom s čistým svěděctvím svědomí svého přijímající část svátostí tvých, sjednotili se se svatým Tělem a Krví Krista tvého, a hodně je přijmouce, měli Krista živoucího v srdcích svých a stali se chrámem Ducha tvého Svatého.

И мамы Хр҃та живѣща въ ср҃цѣхъ нашихъ, и вѣдемъ храмъ Свѣтаго твоего Дѣла.

И Бже нашъ, и да неединого же насъ повинна сотвориши, страшнымъ твоимъ симъ и нечеснымъ тайнамъ, ниже немошна душею и теломъ, ѿ еже недостойнѣ сихъ причащитиса: но даждь намъ даже до покаянаго нашего здыханіа, достойнѣ приимати надеждѣ стынъ твоихъ въ нашествіи жизни вѣчныхъ, во ѿвѣстѣ благопріятенъ, еже на страшномъ сѣдци хр҃та твоего: ѡко да и мы со вѣки стымы, ѿ вѣка тебѣ благогоднѣшимъ, вѣдемъ причащеницы вѣчныхъ твоихъ благъ, иже оуготовахъ сѣи любавнымъ тѣмъ Гдн.

Сваціенникъ возгласіетъ:

И сподоби насъ, блго, со дерзновеніемъ, неосужденно смѣти призывати тебѣ, неаго Бга Оца, и глаголати.

Лдіе: Оче нашъ, иже сѣи на небѣхъ, да стнѣтсѣ има твоѣ, да пріидѣтъ царствіе твоѣ: да вѣдѣтъ вола твоѣ, ѡко на небѣ, и на землѣ. Хлѣбъ нашъ насѣщный даждь намъ днѣсь, и ѡстави намъ долги наша, ѡкоже и мы ѡставаемъ должникомъ нашимъ: и не введи насъ во искушеніе, но избави насъ ѿ лукаваго.

Сваціенникъ:

Ико твоѣ сѣтъ цр҃тво, и сила, и слава, Оца, и Сна, и Свѣтаго Дѣла, нынѣ и присно, и во вѣки вѣковъ.

Лікс: ѡмннь.

Сціенникъ: **И**ръ вѣмъ.

Лікс: И дховн твоемѣ.

Діаконъ: Главѣи вѣша Гдн приклоніте.

Лікс: Тебѣ, Гдн.

také pravoslaví má právo na své specifické pojmosloví, s nímž se musí každý zájemce o naši víru postupně seznámit (např.: svaté Tajiny, eucharistie, jednobytný, Bohorodice, blahodať, božská liturgie; názvy bohoslužebných knih a hymnů – např. tropar, kondak, stichira, prokimen, či chrámového vybavení a bohoslužebných předmětů, tituly světců; dále třeba monastýr, igumen, archimandrita, jeromonach apod.) Věříme, že používání pravoslavné terminologie v liturgickém překladu nebude nikomu na obtíž.

Při práci na úpravě českého překladu liturgie sv. Basila Velikého bylo při hledání co nejvýstižnějšího znění často přihlíženo k řeckému znění dle současného vydání na Svaté Hoře Athos – jak v drobnostech (např. rozdělení dlouhých modliteb na několik odstavců), či při úpravě vyznění některých vět modliteb, tak i v zásadních věcech, pod nimiž máme na mysli především znění epiklese.

Dle stejného řeckého vydání bylo výrazně zkráceno vzpomínání řádů svatých při proskomidii (jednak to odpovídá starobylosti liturgie – jsou připomínáni hlavně svatí z nejstarších dob církve a jen několik osob, a dále to vyhovuje skutečnosti, že při liturgii sv. Basila spojené s večerní koná proskomidie až v průběhu bohoslužby, při stichirách a paremijích, takže na ni nemusí pokaždé být tolik času jako při liturgii sv. Jana Zlatoústého).

Znění epiklese je přesně dle původního řeckého textu, jak je dnes vydán např. v *Ieratikon (2. díl: Božská liturgie sv. Basila Velikého), Ieras Monis Simonos Petras, Agion Oros 2004*. (Dále bylo v jednotlivostech přihlíženo k anglickému překladu Basilovy liturgie; např. na goarch.org.) Jen prosba diákona: „Pamatuj na mne, hříšného, vladyko svatý,“ (v českém znění), je převzata z církevně-slovanského služebníku (v řeckém znění není). I pro vzpomínání řádů svatých při proskomidii bylo vzato za vzor zmíněné řecké vydání (s tím, že nad první částčkou je vzpomínán sv. Jan Křtitel, jak je to u nás obvyklé, a doplněna jsou jména českých světců).

Liturgie sv. Basila Velikého – o dvou vsuvkách do znění epiklese

Za posledních několik staletí se v používaných vydáních Basilovy liturgie objevily dvě vsuvky – nepůvodní texty zařazené do znění epiklese. Moderní řecká vydání se už vrací k původnímu znění epiklese – bez jakýchkoliv vsuvek.

První vsuvka do epiklese: trojí opakování troparu třetí hodinky („Pane, jenž jsi v třetí hodinu...“) spolu s dvěma verši z 50. žalmu („Srdce čisté stvoř ve mně...“ a „Nezamítej mne od tváře své...“)

Redakční poznámka

Základem pro vytváření tohoto českého překladu liturgie bylo znění použité v „Lidovém sborníku modliteb a bohoslužebných zpěvů pravoslavné církve“ sestaveném a vydaném sv. biskupem mučedníkem Gorazdem, a dále starší překlad ve „Služebníku“ od presbytera Čestmíra Kráčmara.

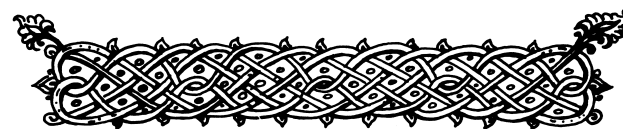
Navazovat na text uvedený v tzv. „Gorazdově sborníku“ je při práci na nových překladech v českém pravoslaví samozřejmost. Vyrůstáme přece z kořenů modlitebního dědictví našich místních předchůdců ve víře a chápeme, že pravoslaví je neoddelitelně spojeno s úctou k posvátným tradicím – všeobecným i místním. Zmíněná úcta znamená v našem pojetí následování, nikoliv muzeum. Kdybychom zavrhli, znevažovali či se dokonce posmívali tomu, jak se modlili naši pravoslavní předchůdci, kteří zde šířili pravoslaví a budovali naše chrámy, pak bychom byli pravoslavnými jen formálně, ale nikoliv duchem. To však neznamená, že bychom neměli staré překlady průběžně zpřesňovat a doplňovat.

Nejedná se tu jen o do sebe uzavřenou jazykovou problematiku. Jde o její přesah do oblasti ducha. Pronikání – dnes všude se šířící – protestantské či světsky mudrující „duchovnosti“ se lze vyvarovat citlivostí vůči působení Ducha Svatého, kterým bylo v poslušnosti minulých generací toto dávné dědictví přineseno do naší země k předcházejícímu i současnému pokolení.

Občas se setkáváme s tvrzením, že jazyk českých modliteb vydaných v době sv. Gorazda († 1942) je dnes „naprosto nesrozumitelný“. Asi nemá význam s takovým podivným názorem obšírně polemizovat. Možná má takový pocit konvertita, který přišel do pravoslaví z modernistického či protestantského prostředí, nebo je to člověk zvyklý modlit se vlastními tezemi nejmodernější variantou jazyka (jako je čeština „novinářská“), či není příliš sečtělý, a proto nerozumí klasické knižní češtině. Jistě chápeme, že použitý jazykový styl při modlitbě ovlivňuje naše duchovní naladění. Modlitební a liturgický jazyk by si měl proto zachovat odstup od jazyka ulice či novin a jiných masmédií. Toho lze dosáhnout mj. posunem jazykového stylu ke knižní poloze či mírnými archaismy (např. použitím přechodníků či v terminologii a ve slovosledu). Běžné jsou takové výrazové prostředky i v současné poezii.

Každý obor lidského myšlení a činnosti má svou terminologii, kterou si musí osvojit ten, kdo se hodlá v tomto oboru orientovat. To platí i v oblasti vědy, náboženství či filosofie. Vztahuje se to i na křesťanskou víru obecně (adept křesťanství si musí postupně vyjasnit obsah pojmů jako např.: Bůh, Spasitel, Bible, evangelium, apoštol, křest, alleluja atd.). Pochopitelně

Ó, Bože náš, dejž, aby se nikdo z nás nestal vinným strašných těchto a nebeských Tajin tvých ani nemocným na duši i na těle kvůli nehodnému jejich přijetí, ale dej nám až do posledního našeho vydechnutí hodně přijímati část svátostí tvých na cestu k životu věčnému, k dobrému zodpovídání na strašném soudu Krista tvého. Abychom i my se všemi svatými, od věků tobě se zalíbivšími, Hospodine, stali se účastni věčných tvých blah, jež jsi připravil milujícím tebe.

Kněz hlasitě se vzhůru vztaženýma rukama:

A učiň nás hodny, Vládce, abychom s důvěrou neodsouzeně směli vzývatí tebe, nebeského Boha Otce, a říkati:

Lid: Otče náš, jenž jsi na nebesích! Posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dejž nám dnes a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme viníkům našim, a neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého.

Kněz: **N**eboť tvé jest království, moc i sláva, Otce i Syna i Svatého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz žehnaje lid: **P**okoj všem!

Věřící: I duchu tvému.

Diákon: **S**kloňte hlavy své před Hospodinem!

Věřící: Před tebou, Hospodine.

Сціённикъ мóлн҃тєа:

Бл҃го Гд҃и, ѿче щедрóтъ, ѿ Б҃же вса́каго оутѣшенїа, приклоншыа тебе́ ево́а главы́ бл҃гословнѣ, ѿстѣи, соблюди, оутверди, ѿ вса́каго дѣла лѣкава ѿста́ви, вса́комѹ же дѣлу́ бл҃гомѹ сочѣтай, ѿ сподóби неволѣждѣннѹ причастїи́тиса прѣчтыхъ сн҃хъ ѿ животвора́щихъ твои́хъ та́инъ, ко ѿста́вленїю грѣхóвъ, въ Д҃ха Свѣта́го причастїе.

Возгласъ

Бл҃годатїю, ѿ щедрóтами, ѿ человекóлюбїемъ є́дино-ро́днаго Свѣта́го твоего́, съ нимже бл҃гословѣнъ є́си, со прѣсвѣтымъ ѿ бл҃гимъ ѿ животвора́щимъ твои́мъ Д҃хомъ, нынѣ ѿ при́сно, ѿ ко вѣки вѣкóвъ.

Дн҃къ: ѿмнѣнь.

Сціённикъ мóлн҃тєа:

Бонмнѣ, Гд҃и Іисе Хр҃тѣ Б҃же нашъ, ѿ стѣа́го жилища твоего́, ѿ прѣсвѣтла славы́ царствїа твоего́, ѿ при́ди ко є́же ѿсвѣтити насъ, ѿже горѣ со ѿцѣмъ сѣдѣи, ѿ зду́ намъ невиднѹ спрѣбыва́и: ѿ сподóби державно́ю твоєю́ рѣко́ю преподати́ намъ прѣчи́стоє тѣло твое́ ѿ чертнѣю кро́вь, ѿ нами́ всѣмъ лю́демъ.

Свѣи моли́твѣ глаголемѣи, дѣаконъ стѣа́и прѣдъ стѣими́ двѣрьми, ѿполѣтитса ѿрарѣмъ кр҃товиднѹ. Та́же поклоня́етса ева́н҃гїи́и, подóбнѣ ѿ дѣаконъ, на не́мже стѣи́тъ мѣстѣ, гла́ица та́инно, трїи́жды:

Б҃же, ѿчисти́ ма́ грѣшнаго, ѿ помнѣи́ ма́.

ѿгда́ же киднѣ дѣаконъ ева́н҃гїи́ица прѣчитрѣа́ица рѣцѣ, ѿ прикаса́ица стѣомѹ хлѣбѹ, ко є́же сотвори́ти свѣто́е возношенїе, возгласа́етъ:

Spojení liturgie sv. Basila Velikého s večerní bohoslužbou

Začíná se ohlasem liturgie: „Blahosloveno budiž království...“ (Kněz při tom koná s evangeliem kříž nad antiminsem.) A hned začíná obvyklá večerní bohoslužba („Pojďte, pokloňme se...“ Žalm 103./104., pak velká ektenie, po ní „Hospodine, k tobě volám...“ a stichiry atd.).

Večerní má následující zvláštnosti. Čtení světelných modliteb a velkou ektenii koná kněz před svatým prestolem (tj. v oltáři). Nebere se „Blažený muž“ (pokud to není v sobotu večer). Stichir na „Hospodine k tobě volám“ bývá ve svátek osm.

Malý vchod (na konci těchto stichir) se koná s evangeliem (tj. nikoliv s kadidlem).

Při vchodu: „Velemoudrost, povznesme se!“ a poté „Světlo tiché“ jako obvykle. Po večerním prokimeniu se čtou paremije s tropary a dalšími hymny k svátku (viz služba svátku v mineji). V průběhu stichir a paremij kněz většinou koná proskomidii. Věřící při čtení starozákonních paremij sedí (královská brána se na tyto paremije uzavírá).

Pokud je to uvedeno v mineji, bývají mezi paremijemi zvláštní tropary na závěr čtení paremij může být sváteční službou nebo triodem předeepsán zvláštní hymnus.

Po přečtení všech paremij se otevírá královská brána a následuje malá ektenie, která končí ohlasem z liturgie: „Neboť svatý jsi, Bože náš...“ A tím se opouští postup večerní a přechází se do postupu liturgie. Hned nato se zpívá Trojsvatá píseň, pak prokimen liturgie, čtení apoštola, evangelia a dále, jak je psáno výše v řádu liturgie sv. Basila.

ІЗВІСТІЄ ОУЧІТЕЛЬНОЄ.

ВІЗЖАДЬ, ІАККО ЄІА БЖІТВЕННАА ЛІТЪРГІА ВЕЛІКАГО ВАСІЛІА НЕ ВСЕГДА ПОРТА, НО ВО ВРЕМЯ ОУЧИНІННОЄ, СІРБЧЬ, ВЪ НЕДІЛАХЪ ВЕЛІКІА ЧЕТЫРЕДЕАТНИЦЫ, (КРОМІЕ НЕДІЛІ ВІЙН:) І ВО СЪТІЙ ВЕЛІКІЙ ЧЕТВЕРТОКЪ, ВЪ ВЕЛІКІЮ СЪБВОТЪ, І ВО НАВЕЧЕРІИ РЖІТВА ХРІТОВА, І БГОВЛЕНІЙ, І ВО ДЕНЬ ПРАЗДНИКА СЪАГО ВАСІЛІА. ОКАЗАНІЄ ЖЕ І ОУСТА- ВЪ СЕГО ЦІЕННОДІЯТЕЛІА ТОЖДЕ СЪРЪ, СЪЖЕ І СЪАГО ІОАННА ЗЛАТОУСТЕ- ТАГО.

Liturgie sv. Basila se koná desetkrát do roka:

- 1.) Na svátek Narození Páně (25. prosince). Případne-li předvečer Narození Páně (tj. 24. prosinec) na všední den (od pondělí do pátku), pak se Basilova liturgie slouží spojená s večerní bohoslužbou v tento den předvečeru (na samotný den svátku, 25. prosince, se ráno slouží liturgie sv. Jana Zlatoústého). Případne-li však předvečer svátku na sobotu nebo na neděli, pak se 24. prosince dopoledne slouží liturgie sv. Jana Zlatoústého, večer se koná velká večerní; v samotný den svátku se koná dopoledne liturgie sv. Basila (bez spojení s večerní).
- 2.) V den svátku sv. Basila. Obřezání Páně (1. ledna). (Dopolední služba liturgie)
- 3.) Na svátek Zjevení Páně (6. ledna). Buď se Basilova liturgie koná v předvečer svátku ve spojení s večerní (padne-li 5. leden na všední den), nebo dopoledne v samotný den svátku (padne-li 5. leden na sobotu či neděli). Viz obdobný princip na svátek Narození Páně.
- 4.—8.) První, druhá, třetí, čtvrtá a pátá neděle velkopostní. (Slouží se dopolední podoba liturgie. O velkopostních sobotách i na Lazarovu sobotu a pak na Květnou neděli se koná liturgie sv. Jana Zlatoústého.)
- 9.) Na velký čtvrtek. (Slouží se Basilova liturgie ve spojení s večerní bohoslužbou.)
- 10.) Na velkou sobotu. (Slouží se Basilova liturgie ve spojení s večerní bohoslužbou.)

Kněz se modlí:

Vládce, Hospodine, Otče slitování a Bože veškeré útechy, požehnej, posvěť, zachovej, posilni a upevni ty, kteří sklonili hlavy své před tebou. Odděl je od všelikého skutku zlého, spoj pak s každým dílem dobrým. Dejž jim neodsouzeně přijmout přečistě tyto a oživující tvé Tajiny na odpuštění hříchů, k účastenství Ducha Svatého.

Kněz: Blahodatí a slitovností i lidumilností jednorozenného Syna tvého, s nímž blahosloven jsi, spolu s přesvatým, blahým a oživujícím Duchem tvým, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz se modlí:

Slyš nás, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, ve svatém sídle svém a na prestole slávy království svého. Přijď posvětit nás, jenž nahoře s Otcem na trůně sedíš a zde s námi neviditelně spolupřebýváš. Rač milostivě vladařskou rukou svou podat přečistě Tělo své a drahocennou Krev nám, a skrze nás lidu všemu.

Zatímco se kněz takto modlí, diákon, stojící před svatými dveřmi, se opasuje orarem křížem přes prsa. Pak oba říkají tiše na svém místě:

Bože, očistiž mne, hříšného, a smiluj se nade mnou.
(**Třikrát. Přitom se pokaždé pokřižují a ukloní.**)

Když kněz vztahuje ruce ke svatému chlebu a dotýká se jej, aby učinil svaté pozdvihování, zvolá diákon:

Pozor mějme!

Kněz pak zbožně pozdvihne svatý chléb, volaje:

Svaté svatým.

Věřící: Jeden Svatý, jeden Pán, Ježíš Kristus, k slávě Boha Otce. Amen.

В ѠНМЕМЪ.

Ѡцїенникъ же, возносѧ еѣый хлѣбъ, возглаголетъ:

Гѣаа еѣымъ.

Дїакъ: Ѡдинъ еѣъ, Ѡдинъ гдѣ, Ѡнъ хрѣтосъ, ко славу бга Ѡца, аминь.

И поютъ лица кїноникъ дне, или еѣаго.

Дїаконъ же входитъ ко еѣый олтарь, и еѣако ѡдеснѡ екациенника держѧ цаго еѣый хлѣбъ, глаголетъ:

Разроби, влко, еѣый хлѣбъ.

Ѡцїенникъ же разроблѧ и на четыре чѣсти ко вниманїемъ и благоговѣнїемъ, глаголетъ:

Разроблѣтсѧ и раздѣлѣтсѧ агнецъ бжїй, разроблѣмый и нераздѣлѣмый, всегда гадомый и никогдаже иждивѣемый, но причащающыасѧ ѡсващѧи.

Дїаконъ же, показѧ ѡраремъ еѣый потїрь, глаголетъ:

Исполни, влко, еѣый потїрь.

Ѡцїенникъ же вземъ горѣ лежѧщю чѣтцу, ѡже, иис, творитъ ех нею крѣтъ верхѣ еѣаго потїрѧ, глагола:

Исполненїе дха еѣаго.

И тако влагаетъ ко еѣый потїрь.

Дїаконъ: аминь.

И прїемлѧ теплотъ, глаголетъ къ еѣенникѣ:

Благослови, влко, теплотъ.

Ѡцїенникъ же благословлетъ, глагола:

Благословенна теплота еѣыхъ твоихъ, всегда, нынѣ и прїсно, и во вѣки вѣковъ, аминь.

И дїаконъ вѣваетъ, еликъ довольно, крѣтосбразно вштеръ еѣаго потїрѧ, глагола:

Теплота вѣры исполнь дха еѣаго, аминь.

Zakončení děkvných modliteb po účasti na svaté eucharistii

Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého, podle slova svého v pokoji. Neboť viděly oči mé spasení tvé, které jsi připravil před obličejem všech lidí: světlo ke zjevení pohanům, a slávu lidu tvého israelského.

Následuje: »Trojsvatá píseň« až po »Otče náš«

Závěrečný tropar a kondak sv. Basilu Velikému:

Po celé zemi rozlehl se hlas tvůj a všude přijato je slovo tvé, jímž jsi pravé víře naučil, přirozenost všeho jsoucího zjasnil a mravy lidské zušlechtil; královská svatosti, otče ctihodný sv. Basile, pros Krista Boha, aby spasil duše naše.

»Sláva ...«

Podáváje všem smrtelníkům bohatství neuloupitelné a zpečetuje je svými naučeními, ukázal ses jako základ církve nepohnutelný, zjeve nebeský, Basile ctihodný.

»I nyní ...« (Závěrečný bohorodičný kondak, 6. hlas)

Nezahanbitelná zastánkyně křesťanů, jistá prostřednice u Stvořitele, nepřeslechni prosebné hlasy hříšníků, ale předejdi, dobrotivá, ku pomoci nám, tebe věrně vzývající. Pospěš k přímlově, pros za nás horlivě, neboť ty, Bohorodice, vždy ochraňuješ ty, kteří uctívají tebe.

Chceš-li, zapěj i tropar toho dne. Následuje ukončení:

»Hospodi, pomiluj.« (Dvanáctkrát)

Kněz: Přesvatá Bohorodice, spasiž nás!

»Tebe nad cherubíny ctěnější...« (2. hlas)

Kněz: Sláva tobě, Kriste Bože, naděje naše, sláva tobě!

»Sláva... I nyní...« »Hospodi, pomiluj« (třikrát). Požehnej!

Kněz pronáší malé propuštění.

Г҃О Б҃ГА ЛЮБОВАГОУТРОБНАА М҃ТИ, ПОМІНАЇ М҃А, І ДАЖДЬ МНІ
 ОУМНЛЕНІЕ, І СОКРШЕНІЕ ВЪ СЕРДЦѢ МОЕМЪ, І СМНРЕНІЕ ВЪ МЫСЛЕХЪ
 МОИХЪ, І ВОЗЗВАНІЕ ВЪ ПЛЕНЕНІИХЪ ПОМЫШЛЕНІИ МОИХЪ, І СПОДОБИ
 М҃А ДО ПОСЛѢДНАГО ІЗДЫХАНІА НЕУСУЖДЕННО ПРІИМАТИ ПРЕЧТЫХЪ
 Т҃АИИХЪ ОУСВАЩЕНІЕ КО ІЦѢЛЕНІЕ ДУШІ ЖЕ І ТѢЛА: І ПОДАЖДЬ МНІ
 СЛѢЗЫ ПОКААНІА І НЕПОВѢДАНІА, КО ЄЖЕ ПѢТИ І СЛѢКТИ Т҃А КО ВСѢ
 ДНІ ЖИВОТ҃А МОЕГО, ІАК҃О Б҃ГОСЛОВЕННА І ПРЕПРОСЛАВЕННА ЄСІ КО
 ВѢКИ. АМІНЬ.

Конѣцъ моли́тъ по єтѣмъ причащеніи.

Нынѣ ѿпуща́еш: **Тригѣо́е. І по О́че на́шъ:**

Ѿпѣтительный тропарь, гласъ ѿ:

Во веѡ зѣмлю ізыде вѣщаніе твоѡ, іакѡ пріемшю сло́во твоѡ,
 імже вѡлѣпно на́зчѣхъ єси: єстество ещѣи оу́снѣхъ єси.
 члѣвческѣа о́бычан оу́красѣхъ єси. Царское сщѣніе О́че прѣбне, моли
 Хр҃та Б҃га спастѣса ду́шамъ на́шимъ.

Гласъ: **Конда́къ, гласъ 5.**

Іа́внѣса єси ѡенованіе непоколебимое цр҃кве, подаѡ вѣмъ
 некрадомое гд҃ство человекѡмъ, запечатлѣа твоіми величїи,
 нековленне васіліе преподобне.

І нынѣ, вѣорѡдиченъ:

Предстательство хр҃стіанъ непорочное, ходатайство ко творцѣ
 непреложное, не презри грѣшныхъ моленій гласы: но предвари, іакѡ
 благѡа, на по́моць на́хъ вѣрнѡ зовѣиныхъ тн: оу́корн на моли́тъвѣ,
 і потщѣса на оумоленіе, предстательствѣющн прїисн Б҃ге, чтѣиныхъ
 тѣа.

Іа́н ѡце хо́иешн, рцы і днѡ тропарь.

Гд҃и поміна́й, **кї. Четгнѣишю: Гласъ, і нынѣ:**

і творитъ ѿпѣтъ.

Části »IS«

СІЮ ІС ЧАСТЬ
 ВПОТНОЗ ІС ВЛОЖИ

vlož do kalicha

Částie
 »NI«
 a »KA«

НИ СІМА ДВѢМА ЧАСТІА
 ЛЮДИ ПРИЧАЩАИ КА

jsou pro
 přijímání
 laikům

Částie
 »CHS« je

СЕЮ СЕБѢ
 ИС СЛЪЖАИ ХС ПРИЧАЩАИ
 ШЫА.

pro přijímání
 duchovenstvu

Věřící lid dále zpívá zpěv ke svatému přijímání, jak se to náleží dle dne
 v týdnu, svátku či památky slaveného svatého.

Diákon vchází jižními dveřmi do oltáře a postaviv se po pravici kněze,
 držícího svatý chléb, praví:

Rozdrob, vladyko, svatý chléb!

Kněz rozlamuje svatý chléb opatrně a zbožně na čtyři části a dí:

Drobí a rozděluje se Beránek Boží, jenž se drobí a nedě-
 lí, povždy se požívá a nikdy neubývá, ale přijímající
 posvěcuje.

(O drobení svatého Beránka viz v liturgii sv. Jana Zlatoústého.)

Diákon pak ukazuje orarem na svatý kalich a praví:

Naplň, vladyko, svatý kalich!

Kněz, vzav svrchu ležící část »IS«,
 činí s ní kříž nad svatým kalichem, řka:

Plnost Ducha Svatého.

A vkládá ji do svatého kalicha.

Diákon: Amen.

A vzav horkou vodu, praví knězi:

Požehnej, vladyko, vroucnost.

И ѿсѣакиахъ теплоуѣ, стои́тъ ма́ло подма́е.

Сщѣнникъ же глаголетъ: Діако́не, престоупи́.

И прише́дъ діаконъ творитъ покло́нъ благоговѣ́ннъ, прое́дъ проше́нїа. Сщѣнникъ же держа́ еѣ́нїи хлѣ́къ, дае́тъ діаконѣ: и́ цѣлоуа́къ діаконъ подаю́щїю ѣ́мъ рѣ́къ, прїемае́тъ еѣ́нїи хлѣ́къ, глаго́ла:

Препода́ждь мнѣ́, вѣ́ко, ѣ́тно́е и́ еѣ́о́е чѣ́ло Гда́ и́ Бга́ и́ Сѣ́а на́шегѡ І́и́а Хр́та́.

Сщѣнникъ же глаголетъ:

И́а́къ, сващѣннодіаконѣ́ преподае́тъ ѣ́тно́е и́ еѣ́о́е и́ прѣ́что́е чѣ́ло Гда́ и́ Бга́ и́ Сѣ́а на́шегѡ І́и́а Хр́та́, во ѡ́ставле́нїе грѣ́хѡ́къ ѣ́гѡ́, и́ въ жи́знь вѣ́чнѡ́ю.

И ѡ́ходитъ соза́дн еѣ́нїа трапе́зы, приклонї́въ гла́вѣ, и́ мо́литъ іа́кѡ и́ сващѣнникъ.

Подобнѣ́ взѣ́мъ и́ сващѣнникъ ѣ́днѣ́ частьцѣ́
еѣ́гѡ́ хлѣ́ба, глаго́летъ:

Чѣ́тно́е и́ прѣ́что́е чѣ́ло Гда́ и́ Бга́ и́ Сѣ́а на́шегѡ І́и́а Хр́та́
преподае́тъ мнѣ́, и́а́къ, сващѣнникѣ́, во ѡ́ставле́нїе
грѣ́хѡ́къ мо́ихъ, и́ въ жи́знь вѣ́чнѡ́ю.

И́ приклонї́въ гла́вѣ мо́литъ, глаго́ла:

Вѣ́рѡю, Гди́, и́ исповѣ́дѡю, іа́кѡ ты́ ѣ́си вои́стиннѣ́ Хр́то́еъ,
ѣ́нѣ́ Бга́ жива́гѡ, прише́дый въ ми́ръ грѣ́шнымъ спастнѣ́, ѡ́ ни́же
пѣ́рвыи ѣ́мъ ѡ́зъ: ѣ́ще вѣ́рѡю, іа́кѡ е́е́ са́мо́е ѣ́сть прѣ́чїстѡ́е
чѣ́ло твоѡ́, и́ е́а ѣ́сть са́маа чѣ́стнаа́ крѡ́вь твоа́. Молю́са
о́убѡ тебѣ́: помнѡ́и мѡ́, и́ прости́ ми прегрѣ́шѣ́нїа моа́
во́льнаа́ и́ нево́льнаа́, іа́же сло́вомъ, іа́же дѣ́ломъ, іа́же
вѣ́дѣ́нїемъ и́ невѣ́дѣ́нїемъ: и́ сподо́би мѡ́ нево́лѣ́ждѣ́ннѡ
прича́стїи́тъ прѣ́чїстѣ́хъ твои́хъ ча́нїстѣ́хъ, во ѡ́ставле́нїе
грѣ́хѡ́къ и́ въ жи́знь вѣ́чнѡ́ю.

Stvořiteli můj, jenž jsi dobrovolně dal mně za pokrm Tělo své, ty jsi oheň pálicí nehodné; nesežehni mne, pronikni spíše v údy mé, vstup do všech částí mé bytosti, do útroh i v srdce mé. Spal trní všech prohřešení mých; očisť duši, posvěť myšlení; upevni vnitřní síly mé spolu s kostmi; osvěť patero smyslů; připevni mne celého k bázni před tebou. Stále chraň, střež a zachovej mne od veškerého díla a slova dušehubného. Očisť, omyj a ozdob mne; polepsi mne, daruj mi poznání a osvěť mne. Učiň mne sídlem jediného Ducha svého, a nikoliv již sídlem hříchu. Jelikož stal jsem se domem tvým, když vstoupilo do mne svaté Přijímání, nechť prchá ode mne jako před ohněm každé řádění zla, každá vášeň. Za přímluvce své si před tebou, Milosrdným, volám všechny svaté, náčelníky řádů beztělesných, Předchůdce tvého, moudré apoštoly a s nimi i neposkvrněnou, čistou Matku tvou, jichž prosby přijmi, Kriste můj, a synem světla učiň služebníka tvého. Neboť tys jediný dobrý, posvěcení a světlo duší našich, a tobě jako Bohu a Vládcí, jak se náleží, slávu každodenně všichni vzdáváme. Amen. *(Od sv. Metafrasta)*

Tělo tvé svaté, Pane Ježíši Kriste, Bože náš, budiž mně k životu věčnému a drahocenná Krev tvá na odpuštění hříchů; budiž mně tedy svatá večere tato k radosti, zdraví a veselí. Ve strašný pak a druhý příchod svůj, Pane, dejž mně hříšnému státi po pravici slávy tvé, na přímluvy přečisté Matky tvé i všech svatých. Amen

Přesvatá Vládkyně, Bohorodice, světlo zatemnělé duše mé, naděje, záštito, útočiště, útěcho, radosti moje – děkuji ti, že jsi mne nehodného uznala hodným státi se účastným přečistého Těla a drahocenné Krve Syna tvého. A tak ty, porodivší Světlo pravé, osvěť duchovní oči srdce mého; porodivší pramen nesmrtnosti, oživiž mne, umrtveného hříchem; a jsouc milostivého Boha láskyplná milosrdná Matka, smiluj se nade mnou a vlož dojetí a zkroušenost do srdce mého, daruj pokoru uvažování mému a osvobození zajatým myšlenkám mým; i učiň mne hodným do posledního vzdechu mého neodsouzeně přijímat posvěcení přečistých Tajin k uzdravení duše i těla. A dejž mi slzy pokání a vyznání, abych opěvoval a chválil tebe po všechny dny života svého, neboť blahoslovená a velebená jsi na věky. Amen.

Метафраста по егѣхѡмъ, г:

Давый пицѣ мнѣ плоть твою колю, Огнь сый, и ѡпалѣай недо-
стѡйныа, да не ѡпалиши мене, содѣтелю мой. Паче же пройдѣ ко
оуды моѣ, во вѣл состаы, во оутрѡбѣ, въ ердце: Попалѣ тѣрнѣ
вѣхъ моихъ прегрѣшеній. Дѣшѣ ѡчисти, ѡсвѣти помышленіа.
Состаы оутверди ехъ коетъмнѣ вѣшѣ. Чѣвѣтъхъ просвѣти прѡстѣю
патерницѣ. Вегѡ ма спрѣговзди стѣхъ твоемѣ. Прѣснѡ покрый,
сохрани же и сохрани ма ѡ вѣлакаго дѣла и слова дѣшетлѣннаго.
ѡчисти, и ѡмый, и оукраи ма: Оудобрѣ, вразумѣ, и просвѣти
ма. Покажи ма твоѣ селеніе ѣдинаго дѣла, и не котомѣ селеніе грѣхѣ.
да ѣакъ твоегѡ домѣ, вхѡдомъ причащеніа, ѣакъ огна мене
вѣжнѣтъ вѣкъхъ сладѣи, вѣка стѣастъ. Молѣтвенники твѣѣ прино-
шѣ вѣл стѣа, Чиноначалѣа же безплѡтныхъ, Предтѣчѣ твоегѡ,
прѣмѣдрыа аплы, въ сѣмъ же твоѡ несквернѣю, чѣстѣю мѣрь: Ѣже
мольбы блѣгѡутрѡбне, прѣимѣ Хрѣте мой, и сыномъ свѣта содѣлаи
твоегѡ слѣжнѣтелѣ. Ты во ѣси ѡсвѣщеніе, и ѣдиный Нашихъ блѣже
дѣши и свѣтлостъ: и твѣѣ лѣпоподобно. Ѣкѡ бѣи и блѣцѣ, слакъ
вѣи возрылаемъ на вѣкъхъ дѣнь.

Мѣтка ина:

Тѣло твоѣ стѡе, Гдѣ иже Хрѣте бѣже нашѣ, да бѣдетъ мнѣ въ живѡтѣхъ
вѣчныи, и кровь твоѣ чѣнаа ко ѡстакленіе грѣхѡвѣхъ. Бѣди же мнѣ
блѣгодареніе сѣе въ радостѣ, здравіе и веселіе: въ стѣашное же и вторѡе
пришеетѣ твоѣ сподѡби ма грѣшнаго стѣати ѡдѣенѣю славы
твоѣа, мѣтѣамн прѣчѣстѣа твоѣа мѣре, и вѣхъ стѣихъ.

Мѣтка ина, ко прѣтѣи бѣѣ:

Прѣтѣа вѣцѣ бѣѣ, свѣтѣ помраченныа моѣа дѣши, надеждѡ,
покрѡве, прѣвѣжнѣце, оутѣшеніе, радѡваніе моѣ: благодарю тѣа, ѣакъ
сподѡбила ма ѣси недѡстѡйнаго, причѣстника вѣти прѣчѣстѣаго
тѣла, и чѣтныа крове сѣа твоегѡ. Но рѡждшаа истинный свѣтѣ,
просвѣти моѣ оумныа очнѣ ердца: ѣже истѡчникъ беземѣртѣа
рѡждшаа, ѡжнѡтворѣ ма оумерциклѣннаго грѣхѡмъ: ѣже мѣтѣа.

Кнѣз, жѣнае вѣлоу вѡду, дѣ:

Рожезнана буди вѣручностъ свѣтыхъ твоѣхъ, вѣдѣцѣ, нынѣ
и прѣштѣ, аѣ на вѣкѣ вѣкѡв. Amen.

Диакѡнъ пакъ вѣвѣа, колѣкѣ же потрѣба, на зпѡсобъ крѣже до свѣтѡго кѣличѣа,
рѣка:

Вѣручностъ вѣры пѣна Дѣха Свѣтѡго. Amen.

Одѡложивъ збылоу горѣкѡу вѡду, стѡи пѡблѣж.

Кнѣзъ пакъ рѣка: Диакѡне, прѣступ!

Диакѡнъ прѣступивъ, покѡни се збожнѣ, прѡси за одѡштѣнѣ а покѡладѣ правѡу
руку длѣни вѣзѣру на лѣву длѣнѣ се словѣ:

(Иле, прѣступѣи кѣ несмртѣльному Крѣли а Богу нашѣму.) Пѡдежъ ми, вѣла-
дыко, драѡченнѣ а свѣтѣ Тѣло Пѣна а Бога и Спасѣтеле нашѣго Жежѣше
Крѣста.

Кнѣзъ пакъ (розпѡливъ опѡтрнѣ чѣстѣи »CHS«) вѣзме свѣтѣ чѣлѣбъ, дѣвѣ же
диакѡнову на длѣнѣ а правѣ:

Диакѡну (ѣмѣно) пѡдѣвѣа се драѡченнѣ а свѣтѣ а прѣчѣстѣ Тѣло Пѣна
а Бога и Спасѣтеле нашѣго Жежѣше Крѣста, на одѡштѣнѣи хрѣчѣхъ жеѡ а кѣ
живѡту вѣчнѣному.

Диакѡнъ, пѡлѣбивъ пѡдѣвѣаѣи руку, прѣѣимѣ свѣтѣ чѣлѣбъ (на сложенѣе длѣнѣ)
а одѡчѣзѣ зпѣтѣ, стѣне зе севернѣи стѣры свѣтѡго прѣстѡлу; тамъ, скѡливъ
глѣву, мѡдѣли се спѡлу сѣ кнѣземъ: Вѣрѣмъ, Пѣне, а вѣзнавѣамъ...

Кнѣзъ: **И**ле, прѣступѣи кѣ несмртѣльному Крѣли а Богу нашѣму.

Кнѣзъ пѡдѡбнѣ жеѡ диакѡнъ вѣзме жеѡну чѣстѣ свѣтѡго чѣлѣба,
вѡлѡзи сѣ же на правѡу длѣнѣ, рѣка:

Драѡченнѣ а прѣсвѣтѣ Тѣло Пѣна а Бога и Спасѣтеле нашѣ-
го Жежѣше Крѣста пѡдѣвѣа се мнѣ, кнѣзи (ѣмѣно), на одѡш-
тѣнѣи хрѣчѣхъ мѣхъ а кѣ живѡту вѣчнѣному.

А скѡливъ глѣву, мѡдѣли се (спѡлѣчнѣ сѣ диакѡномъ чѣ остѡтнѣми дѣховнѣми):

Вѣрѣмъ, Пѣне, а вѣзнавѣамъ, же ты жеи вѣправдѣ Крѣстѡс, Сѣнъ Бога
живѡго, жеѡ жеи прѣшелъ на свѣтѣ спасѣти хрѣшнѣику, зѣ нихъ прѣвнѣ
жеи жеа. Вѣрѣмъ тѣкѣ, же тѡто жеи самѡ прѣчѣстѣ Тѣло тѣвѣ а тѡто

Тяже: Вѣчерн твоєѧ тайныѧ, днесь Снѣ Бжїѧ, причащеника ма прїимн: не во врагѡмъ твоимъ тайнѸ повѣмъ, ни лобзанїѧ тѣ дамъ ѧ̀кѡ ІѸда, но ѧ̀кѡ разбойникъ исповѣдаю тѧ: поманї ма, Гдї, во цр҃квї твоємъ.

Да не въ сѣдѣхъ нлїи во ѡсѣжденїе вѣдетъ мнѣ причащение ст҃ыхъ твоихъ тайнъ, Гдї, но во исцѣленїе души и тѣла.

И такѡ причащаетея въ рѣкахъ держимаго со страхомъ и вѣщамъ ѡттверженїемъ. Тяже конѣкъ, прїемлетъ свѣѣла рѣкама ехъ покрѡцемъ ст҃ымъ погнѣрь, и причащаетея трижды и҃з негѡ, глагола:

Чтныѧ и ст҃ыѧ крѡве Гдѧ Бга и Спса нашегѡ Іиса Хртѧ, причащаетея ѧ̀зъ рабъ бжїѧ, сщїенникъ ѧ̀мкъ, во ѡстѣвленїе грѣхѡвъ моихъ, и въ жизнь вѣчнѣю, аминь.

И такѡ ево ѡстѣнѣ, и сщїеннаго погнрѧ въ рѣкѣ держимымъ покрѡцемъ (плагтомъ) ѡгнѣрь, и глаголетъ:

Ее прикоснѣла ѡстѣнамъ моимъ, и ѡнметъ беззаконїѧ моѧ, и грѣхї моѧ ѡчїститъ.

Тяже призываѣтъ дїакона, глагола: дїаконе, прїегнѣпнї.

И дїаконъ прїходитъ и покланяетъ єдинѡ, глагола:

Сѣ прїхождѣ къ безземртномѸ Цр҃ю. И: Преподѧждь ми, владыко, честнѣю и ст҃ѡю крѡвѣ Гдѧ и Бга и Спса нашегѡ Іиса Хртѧ.

И глаголетъ сщїенникъ:

Причащаетея рабъ бжїѧ дїаконъ, ѧ̀мкъ, чтныѧ и ст҃ыѧ крѡве Гдѧ и Бга и Спса нашегѡ Іиса Хртѧ, во ѡстѣвленїе грѣхѡвъ евоихъ, и въ жизнь вѣчнѣю.

Причастнѣвшѣа же дїаконѸ, глѣтъ сщїенникъ:

Сѣ прикоснѣла ѡстѣнамъ твоимъ, и ѡнметъ беззаконїѧ твоѧ, и грѣхї твоѧ ѡчїститъ.

[Зрї] Подобаетъ вѣдати, ѧ̀кѡ аще сѣтъ хотѣщїи причащателе ст҃ыхъ тайнъ, раздрѡклѣтъ сщїенникъ двѣ чѣсти ст҃гѡ агнца ѡстѣкшыѧ, єже, Иѣ, и єже въ,

Modlitby po svatém přijímání

Poté, co jsi obdržel účast na životodárných a tajemných Darech, zapěj ihned s velkými díky a z duše své vroucně rci Bohu:

(**Kněz:** Blahosloven Bůh náš...)

Sláva tobě, Bože. Sláva tobě, Bože. Sláva tobě, Bože.

Děkuji tobě, Pane Bože můj, že jsi neodmítl mne hříšného, ale uznal jsi mne za hodna býti účastníkem Svátostí tvých. Děkuji tobě, že jsi mně nehodnému dal přijmouti přečisté tvé nebeské Dary. Avšak, lidumilný Vládce, jenž jsi pro nás zemřel a pak z mrtvých vstal a nám strašné tyto a oživující Tajiny daroval k prospívání a posvěcení duším i tělům našim, dejž, aby ony byly i mně k uzdravení duševnímu i tělesnému, k odpuzení všeho zlého, k osvětlení očí srdce mého, k pokoji duševních sil mých, k víře nezahanbitelné, k lásce nelicoměrné, k naplnění moudrostí, k zachovávaní přikázání tvých, k účinkování Božské tvé blahodati a k získání království tvého; abych Tajinami těmito jsa v posvěcení zachován, stále byl pamětliv tvé blahodati a nežil sobě, ale tobě, Vládci našemu a Dobrodinci, a tak abych život tento dokonal v naději života věčného a dosáhl věčného pokoje tam, kde hlas slavicích zní bez přestání a cítí nekonečné štěstí ti, kdož zří nevypravitelnou krásu tváře tvé. Neboť tys pravá touha a nevýslovná radost milujících tebe, Kriste Bože náš, a tebe opěvává veškeré stvoření na věky. Amen.

Vládce, Kriste Bože, Králi věkův a Učiniteli všeho, děkuji ti za všechno, co jsi mně poskytl dobrého, i za účast na přečistých tvých a oživujících Tajinách. Prosím tebe, Blahý a Lidumile, zachovej mne pod záštitou svou a zastihň křídly svými, a dejž mně až do posledního dechu mého s čistým svědomím hodně přijímati Svátosti tvé na odpuštění hříchů a k životu věčnému. Neboť ty jsi Chléb živý, pramen posvěcení, Dárce všeho dobra, a tobě chválu vzdáváme, s Otcem i Svatým Duchem, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen. (Od sv. Basila)

ТѢЖЕ БЛАГОДАТЕЛЕНШЮ СІИ МЛЧВЪ:

Благодарю тѣ Гди Бже мой, ѿко не ѿринѣла мѣ сѣи грѣшнаго, но ѿбщника мѣ быти стѣи твоихъ сподобна сѣи. Благодарю тѣ, ѿко мене недостойнаго причаститисѣ пречистыхъ твоихъ и небныхъ даровъ сподобна сѣи. Но, вѣко члвчколюбче, насъ ради оумеръи же и кокресѣи, и даровакыи намъ страшна сѣи и жнотворѣща тѣннства, ко благодѣаніе и ѿсвѣщеніе дшш и члвччъ нашихъ: даждь быти сѣи и мнѣ ко исцѣленіе дшш же и тѣла, ко ѿгнѣніе вѣкаго сопротивнаго, ко просвѣщеніе очію сердца моего, ко миръ дшшвныхъ моихъ силъ, ко вѣрѣ непорѣднѣ, ко любкъ нелицемѣрнѣ, ко исполненіе премъдрости, ко соблюденіе заповѣдей твоихъ, ко приложеніе бжественнаго твоеа благодѣи, и твоего цртва присвоеніе: да ко стѣи твои члвччъ сохранимъ, твою благодѣть поминѣю вездѣ и не котомѣ сѣи живѣ, но тѣбѣ нашему вѣце и благодѣтелю. и тѣко сего жнчѣи ишѣдъ ѿ надежди жнотѣ вѣчнаго, ко приносѣщныи достѣгнѣ покой, и дѣже праздношущихъ глѣхъ непрестанныи, и безконѣчнаа глѣдость зрашущихъ твоего лица добротѣ незрѣеннѣ. Ты бо сѣи истинное желаніе, и незрѣенное велѣіе любѣщихъ тѣ, Хрѣте Бже нашъ, и тѣ поѣтъ вѣла тѣарь ко вѣки.

Вѣликаго Вѣліа, вѣ:

Вѣко Хрѣте Бже, црѣ вѣкѣвѣ, и содѣтелю вѣчѣхъ, благодарю тѣ ѿ вѣчѣхъ, тѣже мнѣ сѣи подѣлѣ, блгнѣхъ, и ѿ причащеніи пречистыхъ и жнотворѣщихъ твоихъ тѣннствѣ. молю оубо тѣ, блже и члвчколюбче, сохрани ма подѣ кровомъ твоимъ, и ко стѣи крилѣ твои, и дарѣи мнѣ чистою совѣстѣю даже до послѣднаго моего ишдыанѣа, достѣино причащитисѣ стѣи твоихъ, ко ѿсвѣщеніе грѣхѣвѣ, и ко жнзнь вѣчнѣ. Ты бо сѣи члвччъ животный, источникъ стѣи, подѣтель блгнѣхъ, и тѣбѣ глѣхъ возмыаемъ, со ѿцѣмъ, и стѣимъ дшомъ, нынѣ и прино, и ко вѣки вѣкѣвѣ, аминѣ.

jest sama drahocenná Krev tvá; i modlím se proto k tobě: Smiluj se nade mnou a odpusť mně hříchy mé úmyslné i neúmyslné, jichž slovem či skutkem, vědomě i nevědomě jsem se dopustil, a učíš mne hodným neodsouzeně přijmouti přečisté tvé Tajiny na odpuštění hříchů a k životu věčnému.

A dále: Za účastníka večere své tajemné, Synu Boží, přijmiž mne dnes; neboť nezjevím tajemství nepřátelům tvým, aniž políbení tobě dám jako Jidáš, ale jako onen lotr vyznávám tebe: Rozpomeň se na mne, Pane, v království svém.

Aby nebylo mně v soud nebo zatracení přijímání svatých tvých Tajin, ó Pane, ale k uzdravení duše i těla.

A tak přijímají kněz i diákon Tělo Páně, jež drží na ruku, s bázni a pevnou vírou. Pak se kněz napřímí, vezme iliton (liturgický ubrousek), oběma rukama uchopí svatý kalich a přijímá z něj třikrát se slovy:

Drahocennou a svatou Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista přijímám já, služebník Boží, kněz (jméno), na odpuštění hříchů svých a k životu věčnému. Amen.

Nato osuší svá ústa a okraj svatého kalicha ilitonem, který drží v ruce, políbí svatý kalich a dí:

Hle, dotekl se úst mých, snímá nepravosti mé a očišťuje od hříchů mých.

Pak vyzve diákona slovy:

Diákone, přístup!

Diákon přistoupí a jednou se pokloní, řka: Hle, znovu přistupuji k nesmrtelnému Králi a Bohu našemu. **A hned:** Podej mi, vладыко, drahocennou a svatou Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista.

Kněz pak dáváje diákonu pít ze svatého kalicha, praví:

Přijímá služebník Boží, diákon (jméno), drahocennou a svatou Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista, na odpuštění hříchů svých a k životu věčnému.

Přijímajícímu diákonu kněz říká: Hle, dotekl se úst tvých, snímá nepravosti tvé a očišťuje od hříchů tvých.

на мѣлѣхъ частницы, ѿкоу быти времѣхъ причастниковомъ довольнѣ, и такоу класити ихъ во еѣшоу чашѣ.

И покрывають еѣшій потиры покровцемъ, (подобнѣ и на еѣшій днѣкоуз возлагаетъ свѣздици и покровцы).

Таже, причащенію совершишася, еѣненникъ молчте:

Блгодаримъ тѣ, Гдѣи Бже нашъ, ѿ причащеніи еѣшихъ прѣчтѣхъ, безсмѣртныхъ, и нѣныхъ тѣоихъ тѣннхъ: иже далъ еси намъ во благодареніи, и ѿсвѣщеніи, и исцѣленіи дшъ и тѣлесъ нашихъ. Самъ блгоуверѣхъ, даждь быти намъ причастію еѣгѣоу тѣла и кроуе Хртѣа тѣоуеѣоу въ вѣрѣ непоетѣднѣ, въ любуѣ нелицемѣрнѣ, въ прѣмноженіи прѣмудротѣи, во исцѣленіи дшѣи и тѣла, во ѿгнѣннѣ всѣкаго сопротѣиваго, въ енабѣннѣ заповѣдей тѣоихъ, во ѿвѣтѣхъ блгопрѣдѣтенъ, иже на еѣрашнѣмъ еѣдѣици Хртѣа тѣоуеѣоу.

И такоу ѿверзѣютъ двѣри еѣгѣоу олтарѣа. И діаконъ, поклонивъ еѣдѣици, прѣмлетъ потиры со благоговѣннѣмъ, и приходитъ во двѣри, и возноса еѣшій потиры, показѣетъ и людемъ, глагола:

Со еѣрахоу еѣжѣимъ и вѣроу причѣстѣи.

Дѣикъ: Блгоуверѣхъ градѣи во ѿма Гдѣе, Бже Гдѣ, и гавѣа намъ.

Таже причѣстѣютъ хотѣици причащѣтѣа: и такоу иѣдѣтъ еѣдѣици по еѣдѣици, и поклонивъ еѣа всѣмъ ѿмнѣннѣмъ и еѣрахоу, соевѣннѣ рѣцѣкъ къ перѣемъ ѿмѣце: таже прѣмлетъ еѣеѣтѣеннѣмъ тѣннѣ.

Еѣненникъ же причащѣа еѣго (по ѿбывѣи ѿ тѣла и кроуе гдѣи, со всѣмъ ѿпѣетѣомъ) глаголетъ:

Причащѣетъ рабъ еѣжѣи, ѿмѣкъ, ѣтѣнагоу и еѣгѣоу тѣла и кроуе Гдѣа и Бга и ѿпѣа нашегѣоу Иѣа Хртѣа, во ѿсѣавленіи грѣхѣоу и въ жѣзнь вѣчнѣю.

И діаконъ ѿтираетъ еѣмѣ ѿѣтѣнѣ плачѣомъ: и цѣлѣетъ причастѣивѣа еѣшоу чашѣ, и поклонивъ ѿходитъ.

И такоу причащѣютъ всѣи.

Zakončení liturgie (propuštění) na svátky Páně

Připojeny jsou i verše, které o některých svátcích na malém vchodu říká kněz či diákon ihned po „Velemoudrost, povznesme se!“

Na Narození Páně:

(Verš na malém vchodu: Z lůna před jitřenkou zrodil jsem tebe, přísáhl Hospodin a nebude toho želeť; ty jsi kněz navěky podle řádu Melchisedechova!)

Jenž pro naše spasení v jeskyni se narodil a v jesle se položil, Kristus, pravý Bůh náš... *(Dále podobně jako v neděli.)*

Na Obřezání Páně:

Jenž pro naše spasení v osmý den na těle obřezati se nechal, Kristus, pravý Bůh náš... *(Dále podobně jako v neděli.)*

Na Zjevení Páně:

(Verš na malém vchodu: Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně; zehnáme vám z domu Hospodinova. Bůh jest Hospodin a zjevil se nám!)

Jenž pro naše spasení v Jordáně od Jana křtíti se ráčil, Kristus, pravý Bůh náš... *(Dále podobně jako v neděli.)*

Na velký čtvrtek:

Jenž z obzvláštní dobroty nejlepší cestu pokory ukázal, když učedníkům nohy umyl a až ke kříži a pohřbení pro nás se snížil, Kristus, pravý Bůh náš... *(Dále podobně jako v neděli.)*

U těchto propuštění je možno ze světců vzpomínat jen: „...na přímluvy přecísté Matky své, svatých slavných a všechvalných apoštolů, sv. Basila Velkého, archiepiskopa Caesareje Kapadocijské a všech svatých...“ Sváteční propuštění se používá pouze v den svátku a ve dnech následujících až do opuštění svátku. Mají-li některé večerní nebo jitřní bohoslužby své zvláštní propuštění, je uvedeno v řádu těchto bohoslužeb (viz např. v triodu služby Velkého týdne a večer neděle svatodušní).

**Ў П'СТЫ В Л'ЧНИХ П'ЗДНИКОВЪ
ГЛАГОЛЕМЪН ВЪ ВЕЧ'РНЮ, КО ОУТ'РНЮ, НЪ ВЪ Л'Т'ДРГЮ
ПО Ч'НЪ (ПРИЛОЖ'ННЕ: ВХОДНОЕ).**

На Р'ЖТКО ХР'ТКО:

(ВХОДНОЕ: НЪЗ ЧР'БА ПР'ЖДЕ ДЕННИЦЫ РОДИХЪ Т'А, КЛАТ'СА Г'ДЪ НЪ НЕ
РАСК'АЕТ'СА: ТЫ ІЕР'ЕЙ КО В'КЪХ ПО Ч'НЪ МЕЛХ'СЕДЕКОВЪ.)

ИЖЕ ВЪ ВЕРТ'П'К' РОДНВ'ЙСА, НЪ ВЪ ІАСЛЕХЪ ВОЗЛЕГ'ІІ, НАШЕГ'О РАДН
СПАС'ЕНІА, ХР'ТОСЪ ИСТ'ИНЫИ Б'ГЪ НАШЪ: НЪ П'РОЧЕЕ ДО КОНЦ'А.

На ѠБРЕЗАНІЕ:

ИЖЕ КО ѠСМЫИ Д'ЕНЬ ПЛОТ'Ю ѠБРЕЗ'АТИСА ИЗВОЛ'ВЫИ, НАШЕГ'О РАДН
СПАС'ЕНІА, ХР'ТОСЪ ИСТ'ИНЫИ: НЪ П'РОЧЕЕ ДО КОНЦ'А.

На Б'ГОВЛ'ЕНІЕ:

(ВХОДНОЕ: Б'ГОСЛОВ'ЕНЪ ГРАДЫИ КО ИМА Г'ДНЕ, Б'ГОСЛОВ'ИХОМЪ ВЪ ИЪЗ
ДОМЪ Г'ДНА, Б'ГЪ Г'ДЪ НЪ ІАВ'ІСА НАМЪ.)

ИЖЕ КО ІОРАД'Н'К' КРЕСТ'ИТИСА ИЗВОЛ'ВЫИ Ѡ І'ВАННА, НАШЕГ'О РАДН
СПАС'ЕНІА, ХР'ТОСЪ ИСТ'ИНЫИ: НЪ П'РОЧЕЕ ДО КОНЦ'А.

Въ Великій четв'ерт'окъ:

ИЖЕ ЗА ПРЕКОХОД'АЦ'Ю БЛАГОТЬ П'ЧТЬ ДОКР'К'ИШ'И СМ'РН'ЕНІА ПОКАЗ'А-
ВЫИ, ВНЕГДА ОУМЫТИ НОГН ОУЧ'ЕННИК'ОВЪ, ДАЖЕ НЪ ДО КР'ТА НЪ ПОГРЕВ'ЕНІА
СНИЗШ'ЕДЫИ НАМЪ, ХР'ТОСЪ ИСТ'ИНЫИ: НЪ П'РОЧЕЕ ДО КОНЦ'А.

**Б'ГДА ПОЛУЧИШИ ДОБРАГО ПРИЧАЩ'ЕНІА
ЖИВОТВОР'АЩИХЪ Т'АНН'ЕЧ'ВЕННЫХЪ ДАРОВАН'ІИ, КОС'ОИ ІАВ'ІЕ,
БЛАГОДАРИ ВЕЛЬМИ, НЪ С'ІА Т'ЕП'Л'К' Ѡ ДЪШ'И Б'ГЪ ГЛАГОЛН:**

(ІЕР'ЕЙ: Б'ГОСЛОВ'ЕНЪ Б'ГЪ НАШЪ...)

СЛАВА Т'ЕБ'К', Б'ЖЕ. СЛАВА Т'ЕБ'К', Б'ЖЕ. СЛАВА Т'ЕБ'К', Б'ЖЕ.

Je nutno vědět, že jsou-li přítomni věřící, kteří budou přijímat svaté Tajiny, roz-
dělí kněz dvě zbylé části svatého Beránka («NI» a «KA») na malé částičky, aby
stačily pro všechny přijímající, a vloží je do svatého kalicha. Z nich se podává
přijímání.

Když kněz přenáší další části proměněného chleba do kalicha, říká: Vzkříšení
Kristovo spatřivše, pokloňme se svatému Pánu Ježíši atd.
Svatý kalich pokrývá pokrovcem (ilitonem).

Děkujeme tobě, Hospodine, Bože náš, za přijímání
svatých, nejčistších, nesmrtelných a nebeských
Tajin tvých, jež daroval jsi nám jako dobrodiní
k posvěcení a uzdravení duší a těl našich. Ty sám, Vládce
všech, dejž, aby tato účast na svatém Tělu a Krvi Krista
tvého byla nám k víře nezahanbené, lásce nelicoměrné,
k rozhojnění moudrosti, k uzdravení duše a těla, k zapuze-
ní všelikého odpurce, k zachovávání příkázání tvých a k
dobrému zodpovídání se na strašném soudu Krista tvého.

Před svatým přijímáním věřících se otevírají svaté dveře, diakon, pokloniv se
jednou, vezme zbožně kalich od kněze, stane ve svatých dveřích, pozdvihuje ka-
lich se svatými Tajinami před lidem a zvolá:

S bázní Boží a u víře přistupte!

Věřící: Požehnaný, jenž se bere ve jménu Páně. Bůh jest Hospodin a zjevil
se nám.

Věřící, kteří jsou náležitě připraveni ke svatému přijímání, se
shromáždí před svatým ambonem, pod kalichem, a modlí se jedněmi
ústy poslední modlitbu před svatým přijímáním:

Věřím, Pane, a vyznávám, že jsi ty v pravdě Kristus, Syn Boha živého...

K přijímání přistupují jeden po druhém, klanějí se a s veškerým vnitřním
pohnutím i bázní skládají ruce na prsou do podoby kříže, a tak přijímají
Božské Tajiny.

Kněz podává svaté přijímání (Těla a Krve Páně,
jak je obvyklé, s veškerou opatrností), řka:

Přijímá služebník Boží (jméno) drahocenné a svaté Tělo
a Krev Pána a Boha i Spasitele našeho Ježíše Krista na
odpuštění hříchů a k životu věčnému.

По причащеніи же, входитъ іерей во еѣнѣи олтарь, и поस्ताвлетъ еѣла на еѣчкѣхъ престолѣ.

Тогда прѣемъ діаконъ еѣнѣи діаконъ верхъ еѣгѣо потирѣ, и глагола коекрѣенна пѣенн еѣла:

Коекрѣеніе Хрѣтово видѣвши, поклонимся еѣтому Гдѣу Іисусу, ѣдиному безгрѣшному. Хрѣстъ твоимъ поклонимся Хрѣте, и еѣтоє коекрѣеніе твоє поемъ и славимъ: ты бо еси Бгъ нашъ, развѣчѣе и иного не знаемъ, има твоє именемъ. Приидіте вси вѣрніи, поклонимся еѣтому Хрѣтову коекрѣенію: еє бо прииде крѣтому радостъ всемъ миръ. Вегда благоеловѣце Гда, поемъ коекрѣеніе еѣгѣо: рапѣтїе бо претерпѣвъ, смертїю смертъ разрѣши.

Свѣчїа, свѣчїа, новыи іерузалїме, слава бо Гдну на чекѣхъ возїа. Анкѣи нынѣ, и веселїа сїоѣне: ты же чїта краелїа бїе, ѡ кортїи рѣчїа твоєгѣ.

Ѧ пѣха келїа, и свѣщенїиша, Хрѣте! Ѧ мѣдросте, и славе бжїи и сіло! Подавай намъ ѣстїе чекѣе причащїа, въ некетернѣмъ дни царствїа твоєгѣ.

Ѧчїаетъ еѣтоє гѣвоу еѣла докрѣ,
со кнїманїемъ и благоговѣнїемъ, глагола еловекѣ еѣла:

Ѧмыи, Гдн, грѣхї помнїавшихѣа здѣ кровїю твоєю честнѣю, млчїамн еѣгѣхъ твоїхъ.

И покрывлетъ еѣнѣи потирѣ покрѣемъ, подѣкнѣ и на еѣнѣи діаконъ возлагетъ свѣздїцѣ и покрѣцы. (Тѣже глаголетъ млчѣв: Благодарїмъ тѣ, вѣко чѣвкѣо-любекѣ, блгодѣтелю дшїи нашихъ.)

Po tom říká kněz (může říkat žalmista):

Nyní propouštíš... **Trisagion až po Otčenáš**

Závěrečný tropar a kondak sv. Basilu Velikému:

Po celé zemi rozlehl se hlas tvůj a všude přijato je slovo tvé, jímž jsi pravé víře naučil, přirozenost všeho jsoucího zjasnil a mravy lidské zušlechtil; královská svatosti, otče ctihodný *sv. Basile*, pros Krista Boha, aby spasil duše naše.

»Sláva ...«

Podáváje všem smrtelníkům bohatství neuloupitelné a zpečetuje je svými naučeními, ukázal ses jako základ církve nepohybný, zjevu nebeský, Basile ctihodný.

»I nyní ...« (**Závěrečný bohorodičný kondak, 6. hlas**)

Nezahanbitelná zastánkyně křesťanů, jistá prostřednice u Stvořitele, nepřeslechni prosebné hlasy hříšníků, ale předejdi, dobrotivá, ku pomoci nám, tebe věrně vzývajícím. Pospěš k přímluvě, pros za nás horlivě, neboť ty, Bohorodice, vždy ochraňuješ ty, kteří uctívají tebe.

Může se zpívat i tropar dne.

Hospodi, pomiluj (**dvanáctkrát**). Tebe nad cherubíny ctěnější...

Sláva... I nyní... **A malé propuštění.**

Diákon spotřebuje svaté Tajiny s velikou opatrností, aby ve svatém kalichu nezůstal nebo nevypadl ven ani nejmenší drobeček, vlévaje do něj trochu vína a pak vody, opatrně jimi vyplachuje svatý kalich, požívaje vše. Poté vytře veškerou vlhkost ze svatého kalicha svatou houbou (a svatým ubrouskem). Potom skládá všechny liturgické nádoby k sobě, pokrývá je (či zabaluje) a ukládá je na patřičné místo.

Říká spolu s knězem: Nyní propouštíš... A následující. Umývá si ruce (i ústa) na obvyklém místě (stejně jako kněz to činí hned po svatém přijímání), klaní se spolu s knězem a po propuštění odcházejí, za všechno vzdávajíce díky Bohu.

Konec Božské liturgie sv. Basila Velikého.

И екаціенныхъ, вшедъ ко стѣнѣ Олтѣрь, сокланіиѣ екаціенныхъ Одрѣкамъ, глаголетъ благодѣтеленныхъ молиѣбъ.

Тѣже: Нынѣ ѿпѣцѣеш: Трнеѣоѣ. И по ѿче нашихъ: тропѣрь и кондѣкъ Васіліа великаго.

Тропѣрь, гласъ ѧ:

Во вѣдъ зѣмлю и зыде вѣщаніе твоѣ, ѣко пріемшю слово твоѣ, иже вѣолѣпнѣ на зчѣнахъ єси: єстество гѣщнхъ оу҃аєннѣхъ єси. члѣвчєскѣа ѡбычанъ оу҃красѣнахъ єси. Цѣрєкое єцїеніе ѿче прѣбне, моли Хр҃та Б҃га спастїиѣа дшѣамъ нашимъ.

Слѣва (кондѣкъ, гласъ ѧ):

Ивнѣла єси ѡснованіе непоколебїмое цр҃кве, подаѣ вѣкѣмъ некрадѣмое гд҃ство чєловѣкѣмъ, запечатлѣа твоїми велѣньми, неѡблѣнне Васіліе прєподѣбне.

И нынѣ, вѣорѣднєнъ:

Предстѣтельство хрїстїанъ непорѣдное, ходѣтайство ко творцѣ непрелѣжное, не прѣзри грѣшнѣхъ моленїи гласы: но прѣварї, ѣко благѣа, на помѣць наєхъ вѣрнѣмъ зовѣщнхъ тї: оу҃єкорї на молиѣбѣ, и потцїиѣа на оу҃моленїе, прѣдстѣтельствѣющн прїсєно Б҃ге, чтѣщнхъ тѣ.

Или ѣце хѣцїеш, рцы и днѣ тропѣрь.

Гд҃и, помнѣи, вї. Чєртнѣишю: Слѣва, и нынѣ:

И творїтъ ѿпѣтъ.

Потребнѣш же діаконъ стѣла со велѣннѣмъ ѡпасенїемъ, ѣко ничємъ ѿ стѣлѣ дрѣвнѣишнхъ лѣтн крѣпнѣхъ, или ѡртѣнєа, налѣвъ ко стѣю чашѣ ѿ вїна и воды, и потребнѣхъ, и сопрѣтѣвъ гѣвою вѣдъ мѡкрѣтѣ. Тѣже глагѣтъ стѣла сошды вкѣпѣ, и ѡбвѣзѣкѣ и҃хъ, полагаѣтъ на ѡбѣчнѣмъ мѣстѣ, глаголѣ: Нынѣ ѿпѣцѣеш: и прочѣа, ѣкоже и єцїеннѣхъ. И ѡмыкѣтъ рѣкн на ѡбѣчнѣмъ мѣстѣ, и поклонївѣа вкѣпѣ со єцїеннѣкомъ, творѣтъ ѿпѣтъ, и бл҃годѣрѣє б҃га ѡ вѣкѣхъ нехѣдѣтъ.

Конѣхъ вѣєрѣтєннѣмъ лїтѣргїи великаго Васіліа.

Diákon (nebo přísluhující) přidrží mezi kalichem a ústy přijímajícího rozprostřený iliton, jímž pak každému ihned po přijímání osuší ústa. Přijímající poté políbí svatý kalich dole, a podstoupiv, pokloní se a pokřížuje; pak odchází. Podobně i ostatní přijímající.

Sbor nebo ostatní věřící zpívají: Tělo Kristovo přijměte, z pramene nesmrtnosti okuste.

Když poslední připravený věřící přijme Ježíše – Pána a Spasitele svého – do svých útroh, ukončí se pěni chvalozpěvem:

Alleluja, alleluja, alleluja.

Po ukončení přijímání odchází kněz do oltáře a postaví svatý kalich na svatý prestol. Není-li přijímajících, diákon ihned po slovech: „S bázní Boží...“ odevzdá svatý kalich knězi, který jej postaví na svatý prestol. Diákon rovněž odejde do oltáře a zvav svatý diskos a drže jej nad svatým kalichem, říká následující paschální písně:

Vzkříšení Kristovo spatřivše, pokloňme se svatému Pánu Ježíši, jedinému bezhříšnému. Kříži tvému klaníme se, Kriste, a svaté vzkříšení tvé opěváme a slavíme, neboť ty jsi Bůh náš, kromě tebe jiného neznáme a jméno tvé zýváme. Pojďte, všichni věrní, pokloňme se svatému Kristovu vzkříšení, neboť hle, skrze kříž přišla radost celému světu. Vždycky blahoslovíce Pána, opěváme vzkříšení jeho, neboť ukřížování přetřpěv, smrti smrt zničil.

Skvěj se, skvěj se, nový Jerusaleme, neboť září na tobě sláva Hospodinova. Plesej nyní a vesel se, Sione! Ty pak, přečistá Bohorodice, ozdob se slávou ze vzkříšení toho, jehož jsi porodila!

Ó, Pascho veliká a nejposvátnější, Kriste! Ó Moudrosti a Slovo Boží a Sílo! Daruj nám opravdověji tebe přijímat v bezvečerném dni království tvého.

Stírá svatou hubkou důkladně a pozorně a se zbožností, co je na diskose (částěky za svaté a za živé i zesnulé), do kalicha, řka tiše:

Smyj, Pane, hřichy zde vzpomenutých svou drahocennou Krví na přímluvy svatých svých.

Pokrývá svatý kalich pokrovcem, uloží na svatý diskos svatou hvězdičci, svatou lžičku a ostatní pokrovce. Pokud ji ještě neřikal, tedy nyní kněz říká děkovnou modlitbu: „Děkujeme tobě, lidumilný Vládce, dobrodinče duší našich...“

СЦІЕННИКЪ ЖЕ БЛАГОСЛОВЛѢТЪ ЛЮДИ, ПРИГЛАГОЛА ВОЗГЛАСИ:

Спаси, Бже, люди твои, и благослови достоиные твои.

И обращаются диаконы же и сценики к епископу трапезе, и кадят сценики трижды, глагола въ свѣтѣ:

Вознеси на небеса, Бже, и по всей земли слава твоя.

Лики же поютъ:

Видехомъ свѣтъ истинный, приидомъ дѣла небаго, ѡбрътѣхомъ върѣ истинную, нераздельный Троице поклоняемца: ча во насъ спасла сѣть.

Таже вземъ сценики епископа, возлагаетъ на главы диакона, и диаконы приѣмъ и со благоговѣніемъ, зръ вѣкъ къ дверемъ, ничтоже глагола, ѡходитъ къ предложенію, и поставляетъ и. Сценики же поклонивъ, и приѣмъ епископа почтѣ, и обращаетъ къ дверемъ, зръ на люди, глаголетъ тѣмъ:

Благословенъ Бгъ нашихъ:

и возгласи:

Всегда, нынѣ и причесно, и во вѣки вѣковъ.

Лики: ѡмниъ.

Да исполнитъ оутѣла наша хваления твоя, Гдн, ѡко да поемъ славу твою, ѡко сподобихъ сѣи насъ причастити епископа твоему, бжеерквеннымъ, безсмертнымъ и животворящимъ тайнамъ, соблюди насъ во твоей епископии весь день подчатию правде твоей. ѡлладѣа, ѡлладѣа, ѡлладѣа.

И ижехъ диаконы еверною дверю, и стѣвъ на ѡбычномъ мѣстѣ, глаголетъ:

Прости приимше бжеерквенныхъ, епископа, пречтѣныхъ, безсмертныхъ, небесныхъ и животворящихъ, стѣшнихъ христовыхъ тѣмъ, достоинно благодаримъ Гда.

Лики: Гдн, помилуй.

Зачѣпи, спаси, помилуй и сохрани насъ Бже твоею благодатию.

spolu s knězem a odejde severními dveřmi k žertveníku, aby zde požil zbylé svaté Dary s bázní a velikou úctou.

Kněz po ukončení modlitby vejde do oltáře svatými dveřmi a říká nad diakonem modlitbu ke spotřebování svatých Darů:

Naplnili a vykonali jsme, jak to bylo v našich silách, Kriste, Bože náš, tajemství záměrů tvých. Zachováváme památku smrti tvé, viděli jsme obraz vzkříšení tvého, naplnění jsme nekonečným tvým životem a okusili jsme blaha neubývajícího tvého pokrmu, jehož nás i v budoucím věku rač učinit hodnými. Blahodatí bezpočátečního svého Otce i Svatého a blahého a oživujícího svého Ducha, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Kněz vychází a rozděljuje lidem antidor (u nás se to většinou nekoná). Po dokončení čtení žalmu a rozdání antidoru praví:

Kněz (ve svatých dveřích žehnaje lidu): Požehnání Hospodino vo na vás, blahodatí a lidumilností jeho, vždycky, nyní i příště, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz (čelem ke svatému prestolu): Sláva tobě, Kriste Bože, na děje naše, sláva tobě!

Věřící: Sláva Otci i Synu i Svatému Duchu, i nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen. Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj; Hospodi, pomiluj. Požehnej!

Kněz, drže naprestolní žehnací kříž, vychází před svaté dveře, žehná a pronáší propuštění – ve svátek příslušné sváteční, v neděli toto:

Vstavší z mrtvých Kristus, pravý Bůh náš, na přimluvy přečisté Matky své, svatých slavných a všechvalných apoštolů, svatého otce našeho Basila Velikého, archiepiskopa Caesareje Kappadocijské, svatých ... **(jejichž jest chrám tento a jejichž památku dnes slavíme)** a svatých spravedlivých (boho-)rodičů Jáchyma a Anny, i všech svatých, nechť smiluje se nad námi a spasí nás jako blahý a lidumil.

Věřící: Amen.

Věřící u nás většinou přistupují pro požehnání a políbit svatý kříž. Kněz se vrací do svatého oltáře. Zavírají se svaté dveře a zatahuje opona. Kněz svléká posvátná roucha. Čtou se modlitby po svatém přijímání.

Таже: БѢДИ ИМА ГДНЕ: ТРИЖДЫ.

И ѱаломъ ѿг: Благословлю ГДА:

Моли́твѣ же глаго́лемѣи, діаконъ стго́итъ на деснѣи странѣ предъ Ѣобразомъ влѣкн хрѣта, держакъ Ѣра́ръ ево́и, главо́ прикло́нь, до соверше́нїа мѣтвы: е́и же сконча́вшеиѣ, сщ҃енникъ оубо вхо́дитъ ст҃ыми двѣрьми, и ѡше́дъ къ предложѣ́нїю, глаго́летъ нарѡа́щю мѣтвѣ:

Мѣтва, глаго́лемаа внигда́ потре́бнѣи ст҃аа:

Испо́лниѣа и соверше́нѣа ѣли́ко по на́шей силѣ, Хрѣ́те Бже́ на́ши, твоегѡ́ смотрѣ́нїа чѣинство. Имѣ́емъ бо смѣрти твоєа́ пѣматъ, видѣ́хомъ воскресѣ́нїа твоегѡ́ Ѣбразъ, напо́лнихомѣа безконѣ́чнѣа твоєа́ жи́зни, насла́дохомѣа неисто́и́аемаа твоєа́ пи́ци, ѣ́же и къ вѣ́дѡщимъ вѣ́цѣмъ вѣ́емъ на́мъ сподо́бнѣнѣа бѣго́вои, бѣго́дѣтїю безнача́льнаго твоегѡ́ Ѣца́, и ст҃а́го и бѣ́аго и животво́ра́щаго твоегѡ́ дѣ́а, ны́нѣ и прїе́нѡ, и ко вѣ́кн вѣ́кѡвъ, а́минь.

Діаконъ же вше́дъ и сѣмъ стѣверною страно́ю, потре́блѣетъ ст҃аа со ст҃ахомъ, и со всѣ́кнмъ оутвержде́нїемъ.

[Зрїи] Сщ҃енникъ же и́зше́дъ, да́етъ лю́демъ антї́доуъ.

По сконча́нїи же ѱалма́, и разда́нїи антї́доуа, глаго́летъ:

Благословѣ́нїе ГДне на всѣ́хъ, тогѡ́ бѣго́дѣтїю и члѣ́кѡлю́бїемъ, ввєгда́, ны́нѣ и прїе́нѡ, и ко вѣ́кн вѣ́кѡвъ.

Лї́къ: а́минь.

Сщ҃енникъ: **Г**ла́ва тебѣ́, Хрѣ́те Бже́, оупова́нїе на́ше, сла́ва тебѣ́.

Лї́къ: Сла́ва, и ны́нѣ: ГДн, поми́лѡи, три́жды. Благосло́кн.

Сщ҃енникъ: **В**оскресѣ́нїи и́з мѣртвѣхъ Хрѣ́тоуъ и́стиннѣи Бѣ́х на́ши, моли́твами прѣ́чтыа евоєа́ Мѣ́ре, ст҃ы́хъ сла́внѣхъ и вєрѡба́льнѣхъ а́пѡл, и́же ко ст҃ы́хъ Ѣца́ на́шегоу Васи́лїа, архїе́пископа Кєсарїи каппадо́кїескїа, велї́каго: и ст҃а́го и́лїа (ѣго́же ѣрѣть хрѣ́ма), и ст҃а́го и́лїа (ѣго́же ѣрѣть де́нѣ), и ст҃ы́хъ пра́веднѣхъ вѣо́сѣ́хъ Ѣвоакїма и а́нны, и вѣ́хъ ст҃ы́хъ, поми́лѡетъ и спаса́етъ на́с, а́кѡ бѣ́гъ и члѣ́кѡлю́бецъ.

Kněz, postaviv se do svatých dveří a žehnaje lidu, dí přitom hlasitě:

Spasiž, Bože, lid svůj a požehnej dědictví svému.

Kněz se obrací ke svatému prestolu, třikrát okuřuje svaté Dary na oltáři, řka potichu:

Povznesl ses na nebesa, Bože, a po celé zemi *se rozšířila* sláva tvá.

Věřící zpívají: Viděli jsme světlo pravé, přijali jsme Ducha nebeského, našli jsme víru pravou, nerozdílné Trojici klaníme se, neboť ta spasila nás.

Potom kněz vezme svatý diskos, postaví jej na hlavu diákona a diákon uchopiv jej zbožně, bere se do svatých dveří, pohledí z nich ven (k lidu) a pak odchází k žertveníku, na který diskos postaví. Kněz, pokloniv se, vezme svatý kalich, činí jím kříž nad antiminsem, říká tiše:

Požehnaný jest Bůh náš.

Poté stane ve svatých dveřích a žehnaje svatým kalichem lid, zvolá:

Vždycky, nyní i přístě, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

A odejde k žertveníku, na který svatý kalich postaví a přijav kadidelnici, třikrát je okouří. Pak se postaví opět před svatým prestolem.

Věřící zpívají: Ať naplněna jsou ústa naše opěvováním slávy tvé a chválením tebe, ó Pane, že jsi uznal nás za hodné účastniti se svatých tvých Božských, nesmrtelných a oživujících Tajin. Zachovej nás v posvěcení svém, abychom po celý den učili se pravdě tvé. Alleluja, alleluja, alleluja.

Kněz skládá antimins. Diákon vychází severními dveřmi z oltáře a postaviv se před svaté dveře, pronáší ektenii:

Povznesme se! Přijavše Božské, svaté, přečisté, nesmrtelné, nebeské a oživující strašné Tajiny Kristovy, důstojně děkujeme Hospodinu.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Zastaň se nás, spasiž nás, smiluj se nad námi a zachovej nás, Bože, blahodatí svou.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Лі́къ: Гдн, помі́лѣй.

Дѣнь вѣсь совершѣнѣх, стѣх, мѣренѣх ѿ безгрѣшенѣх ѿпросѣвше, сѣмн себѣ ѿ дрѣгѣх дрѣга, ѿ вѣсь жнвѣотѣх нашьх Хрѣтѣх Бѣх предадѣмъ.

Лі́къ: Тевѣ, Гдн.

Іерей же прѣмѣо держѣ ѣвлѣе, согнѣвѣх антѣмѣнѣх, твѣорѣтѣх надѣ нѣмъ крѣтѣх.

Возгласіѣтѣ:

Икѡ ты ѣси ѡсвѣщѣнїе нашье, ѿ тевѣ славу возгласѣмъ, Ѡцѣх, ѿ Снѣх, ѿ Сѣтѣомѣх дѣх, нынѣ ѿ прѣснѡ, ѿ во вѣкѣх вѣкѣвѣх.

Лі́къ: ѡмнѣнь.

Іерей: Сѣх мѣромъ ѿзыдѣмъ.

Лі́къ: Ѡ ѿмени Гдн.

Ді́аконъ: Гдѣх помѣлимъ.

Лі́къ: Гдн, помі́лѣй.

Мѣтва замкѣннаѣ, возгласіѣма ѡ сѣіеннїка:

Бл҃гословѣлаѣ бл҃гословѣщыѣ тѣ, Гдн, ѿ ѡсвѣщѣлаѣ на тѣ ѡупѣкѣющыѣ, спѣсѣ лѣдн твѣѡѣ, ѿ бл҃гословѣ дѣрѣѡнїе твѣѡѣ, ѿсполнѣнїе црѣкѣ твѣѡѣ ѡхранѣ, ѡсвѣтнѣ лѣбѣщыѣ бл҃гоутѣпѣе дѣмѣ твѣѡѣ: тѣ тѣхѣх вѣспрослѣвн бж҃еѣтвѣннѣю твѣѡѣю сѣлою, ѿ не ѡсвѣтѣнѣ нашьх ѡупѣкѣющнх на тѣ. Мнѣрѣ мѣровн твѣѡѣмѣх дѣрѣѡнїе, црѣкѣмъ твѣѡнѣмъ, свѣщѣннїкѣмъ, вѣннѣтѣвѣх, ѿ вѣрѣмъ лѣдѣмъ твѣѡнѣмъ. Икѡ вѣлѣкѣе дѣлнѣ бл҃го, ѿ вѣлѣкѣх дѣрѣх совершѣнѣх свѣше ѣстѣ, сѣходѣнѣ ѡ тевѣ Ѡцѣ свѣтѣвѣх: ѿ тевѣ славу, ѿ бл҃годарѣнїе, ѿ поклѣнѣнїе возгласѣмъ, Ѡцѣх, ѿ Снѣх, ѿ Сѣтѣомѣх дѣх, нынѣ ѿ прѣснѡ, ѿ во вѣкѣх вѣкѣвѣх.

Лі́къ: ѡмнѣнь.

Celý den dokonalý, svatý, pokojný a bezhříšný vyprosivše, sami sebe i druh druhu i veškeren život náš Kristu Bohu poručme! (**Pokřižovav se a pokloniv se, odstoupí před ikonou Spasitele.**)

Věřící: Tobě, Hospodine.

Kněz složiv svatý antimíns a drže zpřímá svaté evangelium, činí jím nad složeným antimínsem kříž a praví hlasitě:

Kněz: **N**eboť tys posvěcení naše, a tobě slávu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Kněz, požehnáv se, políbí svaté evangelium a vychází svatými dveřmi za ambon (nebo stojí směrem k ikoně Spasitele na ambonu), řka:

Odejděme v pokoji.

Věřící: Ve jménu Páně.

Diákon, obrácen mírně ke svatým dveřím: **K** Hospodinu modleme se.

Věřící: Hospodi, pomiluj.

Kněz, postaviv se pod ambonem, modlí se zaambonovou modlitbu (nahlas):

Hospodine, jenž blahoslovíš ty, kdož dobrořečí tobě, a posvěcuješ ty, kdož doufají v tebe, spasiž lid svůj a požehnej dědictví svému, zachovej plnost církve své, posvěť ty, kdož milují krásu domu tvého, proslav je Božskou mocí svou, a neopouštěj nás, doufající v tebe. Uděl pokoj světu svému, církvím svým, kněžím, vlasti naší a všemu lidu svému. Neboť všeliké dání dobré a každý dar dokonalý shůry jest, sestupující od tebe, Otce světél, a tobě chválu, díky a úctu vzdáváme, Otci i Synu i Svatému Duchu, nyní i vždycky, až na věky věkův.

Věřící: Amen.

Věřící: Budiž jméno Hospodinovo blahosloveno... (**Třikrát**)

Nyní je možno číst žalm 33. / 34. a rozdávat antidor.

Diákon při zaambonové modlitbě stojí před ikonou Spasitele, drže orar svůj a hlavu skloněnou do ukončení modlitby. Na konci jejím se pokřižuje